

'DIALOGAS' PRAKTIKOJE

KAĖTOS VAKARŲ VOKIETIJOS PATYRIMAI
IESKANT GALIMYBIŲ IŠSIAISKINTI SANTY-
KIUS SU SOVIETAIS IR JŲ PAVALDINIAIS.
— TŲ PASTANGŲ PASEKOJE VOKIEČIAI BU-
VO PRIVERSTI LĖGALIZUOTI SUSIDARIUSIĄ
PO KARO BUKLĘ, MAINAIS UŽ TAI NIEKO
NEGAUDAMI.

VYTAUTAS MESKAUSKAS

Kai prasidėjo kalbos apie išseivijos dialogą ar vadinamą kultūrinį bendradarbiavimą su kraštu, šioje vietoje jau buvo nurodyta, kad tas vadinamas dialogas yra imanomas tik sovietų sąlygom. Tam jau buvo keletas gerų pavyzdžių, ypač vokiečių noras rasti koki nors dialogą su Maskva. Toji, kaip žinia, visą laiką nurodydavo, kad jei laisvieji vokiečiai nori tartis dėl vokiečių susivienijimo, visų pirma jie turi kreiptis į rytų vokiečius. Privaciai sovietų diplomatai rodė didelį susidomėjimą bet kokiais galimais vokiečių pasiūlymais, tačiau kai reikėdavo ką nors padaryti konkrečiai. Kremlius viešpačiai visados pasislėpdavo už savo bernų Rytų Berlyne nugaros. Kaip žinia, iš viešų diskusijų susivienijimo klausimu tarp V. Vokietijos socialdemokratų ir R. Vokietijos vienybės socialistų nieko neišėjo.

Nepaisant to, nauja koalicinė V. Vokietijos krikščionių demokratų ir socialdemokratų vyriausybė nutarė toliau ieškoti bet kokių galimų dialogo, kuris, jei ir neprivestų prie krašto susivienijimo, tai bent kiek pagerintų Rytų Vokietijos gyventojų būklę ir rastų kokių nors garantijų Vakarų Berlyno savistovumui.

Naujas užsienio reikalų ministeris Brandt, tik perėmęs užsienio politikos vadovybę, tuojau užtikrino sovietų ambasadorių Carapkiną, kurį buvęs kancleris Erhardas visai ignoravo, jog naujoji vyriausybė norinti 'dialogo' ir kad jos pastangos užmegsti glaudesnius ryšius su so-

vietų satelitais nėra joks bandymas suskaldyti Rytų bloką. Tą patį Carapkinui užtikrino ir pats kancleris Kiesingeris. Tas privatus dialogas su Carapkinu, atrodo einas taip palankiai, kad Brandtas įsakė savo ministerijai paruošti sąrašą tų visų temų, kuriomis vokiečiai norėtų nuoširdžiai išsikalbėti su sovietais. Tų temų buvo surasta net tryliką, prie kurių pats Brandtas pridėjo dar vieną, būtent pasikalbėjimas apie visą tai, apie ką sovietai norėtų kalbėtis Bonnoje, Maskvoje ar kurioje kitoje vietoje.

Kai Carapkinui buvo parodytas tas sąrašas, jis parodė didelį susidomėjimą ir paprašė nuorašo. Tas nuorašas (beparašo ir užvardinimo) buvo jam duotas. Po to Carapkinas apie tai dar plačiai išsikalbėjo su Brandto specialiu ambasadorium Egon Bahr. Tas pasikalbėjimas buvęs toks nuoširdus, kad Kremlius pasiuntinys viešai nusiskundė tomis kliūtimis, kurias Maskvai paruošia Rytų Vokietija. Po to Carapkinas išvyko atostogų.

Rugpjūčio mėnesį Brandtas, viešėdamas su kancleriu Kiesingeriu Washington, pasigyrė Valstybės Sekretoriui Dean Rusk, kad jo santykiai su sovietais gerėja ir ko gero netrukus galės prasidėti visai vaisingas dialogas. Tos pačios nuomonės buvo vakariečių diplomatai Maskvoje ir net Suomijos prezidentas Kekkonen drąsino Brandtą teigdamas, kad rusai pasirodys sukalbami.

Tačiau ambasadorius Carapkinas iš savo atos-

tojų dabar į Bonną grįžo žymiai blogesniame ūpe negu išvažiavo, o sekančią dieną kancleris Kiesingeris gavo laišką iš Rytų Vokietijos ministro pirmininko Stoph, kuriame buvęs pasiūlyta sudaryti sutartį tarp abiejų Vokietijų dėl normalių santykių užmezgimo, tam sąlyga tačiau būtų pripažinimas esamų sienų, atsisakymas nuo atominių ginklų ir nusiginklavimas abiejose Vokietijose.

Vienu žodžiu, visi bandymai pradėti bet koki dialogą kol kas išėjo komunistų naudai. Norėdama jį pradėti, Vakarų Vokietijos vyriausybė, kuri save skaitė vieninteliu teisėtu reprezentantu visos vokiečių tau-

tos, turėjo pradėti korespondenciją su Rytų Vokietijos vyriausybe. (Iki šiol Rytų Vokietijos vyriausybė buvo Bonnoje ignoruojama ir jos parašyti laiškai grąžinami jų neskaičius.) Bet kai prasidėjo susirašėjimas Rytų Vokietijos valdovai tuojau pastatė sąlygą tolimesniam bendradarbiavimui ar dialogui: visų pirma pripažinkite dabartinę būklę teisėta ir amžina.

Prekiauti ir iki šiol galima be dialogo, giparškesys apie ką nors kitą yra visų pirma surištas su prisipažinimu kaltu, kad esi kapitalistas, imperialistas ar koks nors panašus sutvėrimas. Bet tai padarius, apie ką iš viso lieka kalbėti?

TARĖSI LIETUVIŠKOS INFORMACIJOS SVETIMIESIEMS STIPRINIMO REIKALU

Lietuviškos informacijos svetimiesiems stiprinimo reikalu prie Vliko yra sudaryta taryba iš ALT, LB-nės, LLK-to ir Vliko paskirtų atstovų. Š. m. rugsėjo 25 d. įvyko pirmas tos tarybos posėdis.

J. Audėnas, Vliko Informacijos Tvarkytojas posėdžiui pirmininkavęs apibūdino šios tarybos paskirtį, pažymėdamas, kad neskaitant mažesnių lietuvių gyvenimo įvykių, Lapkričio 13-ją dieną žygininkai itin pajuto didelį trūkumą anglų kalba informacijos apie Lietuvą. Tasklausimas tebėra aktualus ir iki šiol, o ypač svarbus ateinančiais 1968 — Lietuvos Laisvės Kovos metais. Todėl veiksniai nutarė galimai plačiau stengtis informuoti laisvąjį pasaulį apie Lietuvą. Romas Kezys veiksmų konferencijoj sausio 14-15 d.d. plačiau išdėstė, kaip visa tai turėtų būti vyk-

doma ir VLIKas nutarė sudaryti prie Eltos komisiją, kuri tuo rūpintųsi.

Be to, J. Audėnas pa-informavo, kad jau 22 metais imigracijoj Vlikas leidžia savo informacijas lietuvių, anglų, vokiečių, italų, arabų, ispanų ir jau portugalų kalbomis. Artimiausioj ateity laukiama ir prancūzų k. Kai mes atliekame didelius kultūrinius darbus, tai nėra taip sunku ir įsveitiną spaudą pateikti, bet mums svarbu, — sakė Audėnas, — ir tai didžiausias šios tarybos uždavinys pasvarstyti, rasti būdus, kaip plačiau įeiti į svetimą spaudą ir su mažesniais įvykiams.

Posėdyje dalyvavo ir svečias iš Chicago kun. Gintautas Sabataitis, S. J., informacijos srityje svetimiesiems jau plačiai savo veiklą išvystęs. Jis apibūdino pirmuosius savo darbo žingsnius, nueitą kelią, laimėjimus, sutiktas kliūtis bei ateities planus, pažymėdamas, kad turim stengtis kalbėti su amerikiečiais ne kaip svetimtaučiai, bet kaip lygūs su lygiais. Tarp kitko jis kalbėjo:

"Mes kartais galvojam, kad amerikiečių spauda mūsų darbais nesidomi, bet taip nėra, nes tai parodė Jaunimo Kongresas ir kitų mūsų kultūrinių įvykių aprašymai jų spaudoje. Jie domisi, jei mes patys tuos įvykius tinkamą formą ir laiką pristatom. Mes turime tiek daug įvairių kultūrinių elementų, didelių ir vertingų darbų visose srityse, mes taip pat puikiai sugebam, tačiau dažnai užmirštam informuo-

ALT S-gos Pirmininkas T. Blinstrubas pas New Yorko tautininkus

Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos pirmininkas Teodoras Blinstrubas, įankydamas New York, turėjo pasitarimą su vietos tautininkais ir Nepriklausomybės Fondo vadovybe.

Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos pirmininkas Teodoras Blinstrubas š. m. rugsėjo 23-24 dienomis buvo atvykęs iš Chicago dalyvauti JAV Lietuvių Bendruomenės Tarybos suvažiavime New York, Statler Hilton viešbutyje.

Suvažiavimui pasibaigus S-gos pirmininkas buvo pakviestas į Tautinės Sąjungos New Yorko abiejų skyrių susirinkimą, kuris įvyko PET patalpose.

Susirinkimui vadovavęs 1-jo skyriaus pirm. Jurgis Kiaunė pažymėjo, kad bendradarbiavimas tarp S-gos vadovybės ir skyrių yra reikalingas ir net būtinas, o itin mūsų veiklos stiprinimui naudinga, kai bendradarbiavimą raštu lydi asmeniškai kontaktai su vadovybe.

Sąjungos pirmininkas T. Blinstrubas nušvietė nau-

jos valdybos planus bei nusistatymus įvairiais lietuvių bendraisiais ir S-gos vidaus klausimais, užakcentuodamas, kad S-gos vadovybė laikosi visų praeitame Seime priimtų nutarimų, kurie išrinktai valdybai, be abejo, yra privalomi. To prašome ir iš visų S-gos skyrių, — sakė jis.

Be to, pirm. apibūdino Dirvos reikalus, jos problemas bei pasisėkimus, pareiškėdamas, kad tuo labai nuoširdžiai rūpinasi Vilties Draugijos valdyba su pirm. A. Laikūnu. Jis sakė, kad tik glaudaus bendradarbiavimo dvasioje Sąjungos Valdyba tikisi įgyvendinti savo planus.

Susirinkime dalyvavo taip pat iš Bendruomenės Tarybos suvažiavimo atvykęs svečias iš Clevelando adv. J. Smetona ir savo ramiu, įtikinančiu tonu nušvietė lietuvių visuomeninės veiklos įvykių eilę pareiškėdamas išvadas apie juos. Tarp kitko jis iškėlė išseivijos perdėtą sentimentalumą iš pavergtos Lietuvos atvykusiems su politrukais lietuviams, visai užmirštant jausmingumą bolševikų išžudytoms Rainių miškelio ir kitur aukoms. Jis apgalvestavo, kad lietuvių visuomenė per mažai gilina į mūsų veikėjų darbus bei jų pasirinktus metodus.

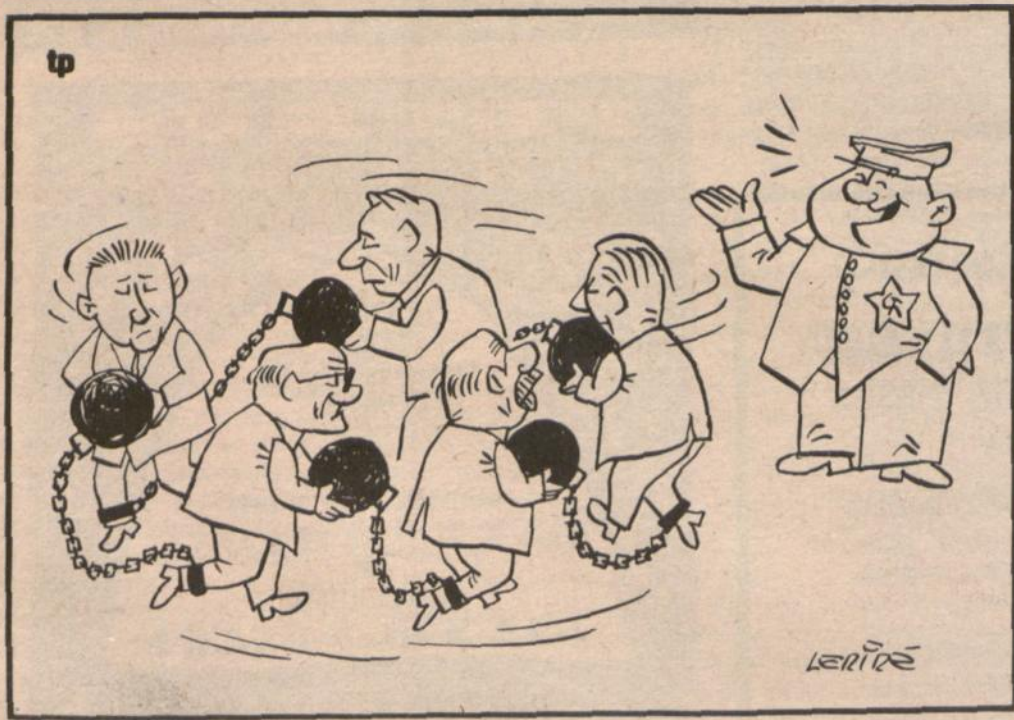
Pasitarime vyko gyvos diskusijos įvairiais lietuvių gyvenimo klausimais.

Po šito susirinkimo S-gos pirm. T. Blinstrubas vyko į kitą pasitarimą su Lietuvos Nepriklausomybės Fondo vadovybe.

Aplamai, šis Sąjungos pirmininko vizitas įnešė daug gyvumo ir nuoširdžios bendradarbiavimo dvasios New Yorko skyrių veikloje.

(Nukelta į 2 psl.)

(eč)

Maskva: — Mūsų sistemoj satelitai turi pagelbėti vienas kitam!...

Julė ir adv. Nadas Rastenai atšventę 40 metų vedybinio gyvenimo sukaktį. Adv. Nadas Rastenis, jau 50 metų kai rašo poeziją, o 1966 m. Pasaulio Poezijos Dienos proga jam buvo suteiktas titulas "Honorary Lithuanian-American Poet Laureate", apdovanojant auksiniu laurų vainiku ir auksiniu medaliu, kurį paskyrė Filipinų respublikos prezidentas F.E. Marcos, Adv. Nadas Rastenis padarė didelį įnašą į lietuvių kultūros propagavimą svetimųjų tarpe, išversdamas į anglų kalbą K. Donelaičio "Metus", kuriuos šiais metais išleido Lietuvių Dienų leidykla.

ADV. NADO RASTENIO PAGERBIMAS BALTIMORĖJE

Spalio 14 Baltimorėje, Statler-Hilton viešbutyje rengiamas poeto Nado Rastenio pagerbimas ir Donelaičio Metų angliškų vertimo pristatymas. Pradžioje 7 v. v. Lietuvių legiono postas įnešė vėliavą, vėliau bus vakarienė.

Donelaičio "Metų" ištraukos skaitys Baltimorės vaidintojų sambūrio "Svajos" narė Aldona Kajauskaitė-Marcinkevičienė. Tuos pačius gabalus angliškai paskaitys vietos lietuvių tarpe pirmą kartą viešai pasirodanti Baltimorės televizijos pranešėja Sylvia Tarvydaitė-Scott. Apie Donelaičio kūrybą kalbės Philadelphiajos universiteto profesorius Alfred Senn, apie N. Rastenio poemą "War's Curse" kalbės Marylando valstybės poetas-laureatas Vincent Goldfrey Burns. Pagerbime dalyvaus prel.

TARĖSI...

(Atkelta iš 1 psl.)

dirbti, užmegsti asmeninius kontaktus su jų spauda, o tokių sugebančių žmonių mums taipgi netrūksta, reikia tik skatinti juos, mūsų jaunuosius akademikus įtraukti į šį kūrybinį darbą. Kai svetimieji pažins mus kultūriniai, lengviau bus kreiptis ir politiniai, -- kalbėjo kun. G. Sabataitis, S.J.

Posėdyje buvo aptartos veikimo gairės ir planai. Dalyvavo J. Audėnas, dr. J. Puzinas, Romas Kezys, V. Vaitiekūnas ir E. Čekienė. ALT atstovai neatvyko. (eč)

L. Mendelis, Lietuvos atstovas Washingtone J. Kajeckis, Filipinų respublikos Charge d'Affaires J. F. Imperial, kongresmanai Gar-matz ir Burke, W. F. Laukaitis, buvęs Baltimorės pašto viršininkas ir k. Dainuos Elena Jurgėlaitė iš Washingtono. Šokiam gro Jon Lokwich orkestras. Bilietai gaunami iki spalio 8 šiuo adresu: Donelaitis-Rastenis Committee, 1501 W. Limbard St., Baltimore, Md. 21223.

Poetui pagerbti rengimo komitetą sudaro: adv. T. G. Gray-Grajauskas, adv. dr. Elena Armanienė, Lilian Walsh, Elizabeth Karpers, Emilija Railienė (poeto Juliaus Janonio sesuo), Vincas Gelgudas, Bernardas Karpers, Julius Šilgalis, Jonas Jakubauskas, Kazys Kazlauskas.

★

Nadas Rastenis, gimęs 1891 m., lankė dar rusišką pradžios mokyklą, dirbo ūkio darbus. Atvykęs Amerikon ėmė mokytis, pasidarė advokatu. Visą laiką mėgo literatūrą, ją studijavo Harvardo universitete. Vertė nemaža kūrinių iš anglų kalbos į lietuvių. Gerai išmokęs angliškai, pradėjo versti ir iš lietuvių į anglų kalbą.

Donelaičio "Metus" vertė nuo 1932 iki 1938, dabar Lietuvių Dienos išleido atskiru leidiniu, kuriam įvadą parašė dr. Elena Tumienė. Jis išvertė ir A. Baranauską "Anykščių šilelį" į anglų kalbą, išleido taip pat Lietuvių Dienos Los Angeles, Calif.

Karo metu parašė poemą "War's Curse", kuri praeitais metais Vasario 16 proga Marylando kongresmano pastangomis buvo atspaus-

BOSTONO LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS

Šio miesto ir aplink jį susispietusių kolonijų lietuviai gali džiaugtis, turėdami net tris skirtingas radijo programas. Gali klausytis gimtosios kalbos žodžio ir gražių tėvynės dainų, sklindančių radijo bangomis kiekvieną sekmadienį net dvi su puse valandos. Nežiūrint ir skeptiškiausių kritikų balsų, kiekvienas objektyviai galvojęs lietuvis pripažins, kad vietinės lietuvių radijo programos yra: neišdildomas įnašas lietuviškai kultūrai kelti, stiprus veiksnys lietuvių kalbos aulėjimui ir neatskiriama dalis lietuviško gyvenimo būties. Šios radijo programos padaro sekmadienius daug šventiškesnius bei turiningesnius.

Kaip jau buvo minėta, Bostono lietuvių turi net tris radijo programas:

1. LAISVĖS VARPAS transliuoja savo programą nuo 8-9 val. ryto iš Framingham stoties. Ją girdi netik Bostono, Worcesterio, Brocktono, Norwoodo, Lowellio, bet ir dauguma mažesnių lietuvių kolonijų. Jos vedėju yra adv. Petras Viščinis, gyv. Brocktone. Laisvės Varpo programa sklinda radijo bangomis jau antras dešimtmetis. Ji yra įrėzus gilią vagą ir lietuviškos kultūros baruose ir mūsų tremties gyvenimo istorijoje. Laisvės Varpo programa jos vedėjo Viščinio meniškai parengiama ir giliai patriotiška. Ji išlaikoma grynai klausytojų ir rėmėjų kukliomis aukomis. Šioje programoje veik nėra komercinių skelbimų. Nebrangus stoties mokestis igalina jos vedėją daugiau laiko skirti lietuviško gyvenimo aktualijų apžvalgoms politinio bei kultūrinio gyvenimo apraiškoms išryškinti. Programa išpuošta mūsų žymių solistų bei meno ansamblių gražiomis dainomis, muzikinėmis pynėmis ir deklamacijomis. Kas sukelia lietuvių širdžiai pasigėrėjimo bei patriotizmo jausmus.

Visi mūsų tautos ir valstybės istoriniai epizodai bei suaktyvisiuoju metų yra perleidžiamos

dinta Congressional Record. Už šią poemą gavo daug sveikinimų, laiškų, net iš Amerikos prezidento, o United Poets Laureate International organizacija Filipinuose jam suteikė aukso medalį, auksinį laurų vainiką ir titulą "Honorary Lithuanian-American Poet Laureate".

per Laisvės Varpo programą. Šios programos mielai klausoma dauguma senosios emigracijos lietuvių, kuriems spausdintas lietuviškas žodis jau yra sunkiau suprantamas.

2. LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA. Ji transliuojama sekmadieniais iš Bostono priemiesčio Medford nuo 11-12 val. dienos metu. Tai sena lietuvių radijo programa, įsteigta senosios kartos Bostono lietuvių. Ji ilgus metus buvo vedama A. Kneizio, po to Jono Romano ir tik praeitais metais, Jonui Romanui dėl senatvės pasitraukus, perduota vesti Laisvės Varpo vedėjui p. Viščiniui, kaip geriausiai šiose pareigose tinkančiam. Ši lietuvių radijo programa dėl aukšto stoties mokesčio gali išsilaikyti tik remiama skelbimų. Nežiūrint to ir šioje programoje mes jaučiame visą Bostono lietuviško gyvenimo pulsą. Čia perduodamos ir lietuvių šv. Petro parapijos žinios ir lietuvių prekybininkų veikla ir vykstantys kultūriniai rengimai ir pagerbimai bei prisimenami mūsų mirusieji. Petras Viščinis, perėmęs šią radijo programą, stengiasi kiek galima išlaikyti jos pradinį charakterį, kad tuo įtiktų abiejų kartų lietuviams. Greita laiko tėkmė keičia mūsų gyvenimą ir lietuviškos kultūros apraiškos keičiasi su laiku ir žmonėmis. Senosios emigracijos lietuvių laikada nepilnai supranta naujųjų ateivių kultūrinius polėkius ir gyvenimo apraiškas. Todėl, sudarant šią radijo programą jos vedėjui Viščiniui, tenka rimtai skaitytis su klausytojų nuotakomis. Atrodo, kad jos vedėjas Viščinis, turėdamas šioje srityje didelį patirimą ir platų intelektualinį horizontą, sugebės visiems klausytojams įtikti. Darbas sunkus ir nedėkingas, tenka skaitytis su didelėmis finansinėmis problemomis, kad išlaikytų programos tęstinumą. Mūsų visų pareiga šias jopas tangas remti, kad lietuvių radijo programa girdėtųsi reguliariai kiekvieną sekmadienį.

3. STEPONO ir VALENTINOS MINKŲ lietuvių radijo programa. Tai viena seniausių lietuviškų radijo programų Naujojoje Anglijoje. Bostone ji girdima jau daugiau 30 metų. Minkų radijo programa girdima Bostono kiekvieną sek-

madienį nuo 1-1:30 val. po pietų iš Lyn radijo stoties. Ši programa per daugelį metų vedama žinomų lietuvių prekybininkų, daug nusipelnusių lietuvių kalbai ir lietuviško gyvenimo papročiams išlaikyti lietuvių tarpe. Minkų radijo programa išugdė ir savitas lietuviškas tradicijas, kaip artimųjų ir prietelių gyvenimo suaktyvėjimą, minėjimus, sveikinimus ir pan. Stepono Minkaus lietuviškų žinių santraukos perduodamos jo programos metu yra mėgiamos ir gerai suprantamos senosios kartos lietuvių, kuriems lietuviškuose laikraščiuose dedamos politinės žinios dažnai nesuprantamos.

Šių žinių komentaruose akcentuojama didžiulė komunizmo grėsmė ne tik lietuvių tautai, bet ir laisvajam pasauliui. Šioje srityje St. Minkus per eilę metų atliko didelį darbą, šviesdamas,

kaip minėjau, senosios emigracijos lietuvių. Garbė jam! Minkų programoje gausu ir mūsų tėvynės liaudies muzikos ir naujųjų laikų muzikinių kompozicijų.

Tai tik mažas žiupsnelis pabertų minčių, peržvelgiant lietuvių radijo programą Bostono apylinkėje, kur nuo seno gyvena didelis skaičius abiejų imigracijų lietuvių, sukūrusių daug lietuviškų garbingų institucijų. Ir šiuo metu, kada modernaus gyvenimo bangos šėlstančiai plaka ir naikina lietuviškos kultūros ir kalbos židinius Amerikos žemėje, lietuvių radijo valandų programos yra gyva užtvara prieš naikinančių bangų pražūtingą darbą.

Ar lietuviškas žodis ir daina toliau skambės radijo bangomis šventadienio nuotaikoje mūsų seklyčiose, priklausys tik nuo mūsų pačių noro ir materialinės paramos.

J. Vizbaras-Sūduvas

TIMELESS LITHUANIA

Buv. JAV pasiuntinio Lietuvoj
Hon. Owen J. C. Norem
knygos antroji laida jau pasirodė!

Tai nėra vien tik istorijos vadovėlis, bet nuoširdaus lietuvių draugo ir lietuvių tautos istorijos objektyvaus stebėtojo vaizdas, patiekta anglų kalboje.

Knyga tinkama ne tik kaip dovana amerikiečių draugams, bet ir mūsų jaunimui, Lietuvą liečiančias problemas suprantančiam angliškai ir sugebančiam tas problemas tinkamai panaudoti ir skleisti.

TIMELESS LITHUANIA gaunama
DIRVOJE,

6907 Superior Ave.,
Cleveland, Ohio 44103

ir pas knygų platintojus.

KAINA 4 DOL.

Užsakant paštu, prašome prijungti 25 c. pašto išlaidoms.

ST. ANTHONY

SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

Joseph F. Gribauskas
Executive Secretary

4³/₄%

ON INVESTMENTS
Units of \$100.00
Dividend Checks
Mailed Quarterly

5%

ON BONUS SAVINGS
Units of \$1,000.00
For 3 Years
Dividends Paid
Quarterly
or Compounded

1447 So. 49th Court
CICERO, ILLINOIS • 60650
Phone (Area Code 312) 656-6330

HOURS: Mon. 9-5; Tues., Thurs., Fri. 9-5; Sat. 9-1; Wed. Closed
Savings In By The 10th Of The Month Will Earn From The 1st.

PETKUS

LAIDOJIMO ISTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6

CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2106-9

TRYS MODERNIOS KOPLYČIUS

Viešėdami Chicagoje pirkite naujoj modernioj

PARAMA-

MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĖJE

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. JANUŠAITIS ir J. MAZEIKA

ČIA GĖRIMUS PIRKSITE TIKRAI PIGIAI! TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ

1. St. Remy Imp. 3 Str.
Napoleon Brandy 5th — \$4.39
2. Sunny Brook 80 proof wiskey 5th — \$3.39
3. Imported Scotch Wiskey 5th — \$3.98
4. Imported French Cordials 5th — \$2.98
5. Liebfraumilch German Wine 5th — \$0.98

6. Importea French Brandy 5th — \$3.35
7. Ricadona Vermouth 30 oz. Bot. — \$1.29

Be to, didžiausias pasirinkimas importuotų maisto produktų iš viso pasaulio kraštu.

DIRVA

The Lithuanian Newspaper
Established 1915

6907 Superior Avenue, Cleveland, Ohio 44103

Telephone: 431-6344

Second-Class Postage paid at Cleveland, Ohio.
Published every Monday, Wednesday and Friday except in case of Holidays by American Lithuanian Press Radio Ass'n
VILTIS, Inc. (Non-profit).

Subscription per year \$11.00. Single copy 10 cents.

Editor-in-chief Jonas Čiuberkis.

Prenumerata metams \$11.00, pusei metų \$6.00. Dirva išeina: tris kartus į savaitę, išskyrus šventes ir du kartus liepos ir rugpjūčio mėnesiais.

Redaguoja:

Jonas Čiuberkis ir Vytautas Gedgaudas

ŽMOGAUS VERTĖS PAJAUTIMAS

I. Andrašiūnas

Negalima žmogui pripažinti pilnos vertės pajautimo, jeigu jis aiškiai rodo savo elgesio silpnynes. Žmogus savo elgesio normas turi derinti pagal krikščioniškos dorovės principus. Krikščionybė yra siela, kurioje yra paslėpta visuotinės sąžinės gyvybė. Morale yra dvasios aiškumas, kurios tikrumo pobūdis glūdi natūralaus gėrio sąvokoje, praktiškai gyvenime išreiškiamas žmogaus pareigos atlikimu. Morale bendrasprasmė yra universalinis gėris. Ji privalo įpareigoti žmones visuose jų darbuose. Ypatinga prasme morale yra papročių drausmė. Todėl ji turi teisę normuoti jėgos ir doros geradarybes. Dorovė nėra sutartis ir pagal ją negalima teisės padaryti be didesnės vertės ir reikšmės. Ir iš tikrųjų, jei dorovė būtų susitarimo dalykas, tai kiekvienas galėtų laisvai ją tiek tegerbti, kiek jam patinka. Todėl net pati ulitariškiausia ir labiausiai tiesioginė politika turi žinoti, kad nieko rimto ir pastovaus nepadaro be elementariausių dorovės dėsnių pagalbos. Nuo to laiko, kai žmogus pasidarė to vardo vertas, jis siekia prisiderinti prie teisės, kad pateisintų norimus reikalus. Bet kas gi yra teisė, jei ne moralės paveldėtoja? Ir tik vienas teisingumas pajėgia iškū-

nyti tvarką ir taiką tautose, nes jis vienas sudaro žmonių solidarumo sąlygas, logiškas išvadas ir gyvą liudijimą tos sielos brolybės, kuri yra aukščiausios moralės, pačios didžiosios dorybės, - galiausiai išraiška.

Krikščioniškos dorovės principų žmogus pagrindines savo elgesio normas išreikštų šiuo posakiu: "Savo apgaulingais poelgiais negalima piktinti tų žmonių, kurių tikimasi susilaukti savo pasekėjais". O pagal Martyną Liuterį šią mintį praplėtus būtų galima sakyti: "Žmonių, kurie savo dvasios nusiuteikimus ir savo žmogiškąją vertę saisto krikščioniškos moralės gėrio normom, negalima klaidingai suvedžioti, išduoti, apkalbinėti arba apie juos piktas paskalas skleisti". Žmonės, kurie blogo elgesio normom grindžia savo gyvenimą negalima priskirti prie taurios ir susiderinusios bendruomenės sluoksnio.

Žmogus savo vertės pajautimo negali grįsti įsitikinimu, kad jo siela su žmogiškais polinkiais yra dvasia, kuri sielos gelmių šaknis yra praradusi ir kaip koks šetoniškas pasibaisėjimas turi kelti maištą pasaulyje. Vokiečiai sakyti, kad tai žmonės, kurie "der liebe nicht haben", -- žmonės be meilės.

Ir šitokie žmonės yra tarytum blogos naujos atplaišos šiurpų sąskambį keliančios. Prisimename su koku įniršimu mūsų krašto okupantai naikino Lietuvos ūkį ir bedaliais tremtiniais paleido jos ūkininkus į šaltas Sibiro tigas. Okupanto viešas reikalavimas, kad Lietuvos ūkininkas atsižadėtų savo žemės ir savo tėvynės, ar tai nėra be meilės, šiurpus ir šaltas iš blogo metalo "medžiaginis dvasios" sąskambis. Tai yra tas nuasmenintas, sužalotas nesupratimas ūkininko profesijos, kurios dėka jis kruopščiai prižiūrėjo tėvynės laukus ir miškus ir tai darė su tokia žmogiškosios vertės pajautimu, kad visas savo našaus darbo pasėkas paliktų ateinančiom kartom. Bandymas išplėsti šetoniskom priemonėm ūkininko meilę savo profesijai, jo amžiais pamiltą žemės savastį niekaip negali užgesinti jo meilės ir ilgesio savo kraštui ir jo gimtims laukams.

Taip pat su dideliu dėmesiu turime vertinti pareigos pašaukimą mokyklos darbe. Mokytojo profesija yra jaunų žmonių ugdymo pareiga. Ši pareiga turi būti su meile ir labai rūpestingai atliekama, jei norima pasitenkinimo ir pasisekimo susilaukti. Ir jei mes pripažįstame, kad tai yra garbinga profesija, tai mes turime aukotis, kad ji būtų visais požiūriais išpildoma. Tik užkietėjusios dvasios žmogus gali leisti jaunų žmonių sielos polėkius sužaloti, o abejonių maište paskendęs individas nesirūpinti juos pažadinti.

Kai kas piktinasi, kad per daug paviršutiniškai gležna jaunų žmonių siela žalojama, jei meilės ir pareigos jausmais yra paženklintas jų tautinis auklėjimas. Visi tie, kurie yra abejonėse paskendę ir pripažįsta kad gimtoji kalba yra vylinga kaukė, kuri nekelia noro į savo tautos meno pažibas pažvelgti; jiems ji yra neįdomi ir skauda, kenkia pažangai ir (Nukelta į 4 psl.)

Lietuvos Diplomatos Šešas Stasys Lozoraitis savo darbo kabinete Romoje.

TAUTINĖ SAVIGARBA PRIVALO BŪTI IŠLAIKYTA

Dirvos bendradarbi Emilija Čekienė atostogas praleido Europoje, kur ji aplankė keletą valstybių ir jose veikiančius lietuvių kultūrinius židinius, turėjo progos susitikti ir pasidalinti mintimis su mūsų diplomatais bei kultūrininkais, apie kurių veiklą pateiks Dirva savo įspūdžius.

Šiame numeryje spausdiname mūsų bendradarbi E. Čekienės pasikalbėjimą su Lietuvos Diplomatos Šešiu S. Lozoraitiu Romoje, Italijoje.

— Kokios nuotaikos vyrauja Europos vyriausybėse ir plačiosios visuomenės sluoksniuose Vietnamo karo atžvilgiu?

— Jungtinių Amerikos Valstybių vedamas Vietnamo karas yra tikras apsigynimo ir laisvės karas. Pietų Vietnamo vyriausybės prašoma Amerika padeda jai gintis nuo šiaurės Vietnamo agresijos, kurios tikslas primesti smurtą Pietų Vietnamui komunistinę santvarką. Ši agresija yra Sovietų Sąjungos ir raudonosios Kinijos remiama politiniai ir kariniai.

Šitokiomis aplinkybėmis yra Vakarų Europos interesuose veiksmingai remti Amerikos akciją to mažo krašto laisvei apginti. Deja, tokio solidarumo ir savo interesų supratimo Europoje nedaug tematom. Jos

teikiama parama sudaro vyriausiai prekių, mažų ligoninių, vaistų siuntimas į Pietų Vietnamą. Kitaip sakant, Europa, lyg užmiršusi, kad Amerika išgelbėjo jos laisvę intervenudama dvejose pasauliniuose karuose ir išleisdama daug milijardų dolerių jai iš griuvėsių atsistatyti, dabar prie Amerikos vedamo laisvės karo prisideda aspirinos tiekimu.

Maža to. Europos viešojoje nuomonėje esama srovė, kurios tiesiog trukdo Pietų Vietnamo laisvės gynimą, primygtinai siūlydamos Amerikai atsakyti nuo reikalingų karinių priemonių vartojimo arba net iš viso karą nutraukti. Tokia laikysena yra taip pat priešinga pačios Europos interesams. Nes, viena, ji trukdo tinkamą bendradarbiavimą su Amerika, kurios politinis svoris ir karinė galybė yra vienintelė Europos saugumo garantija sovietų atžvilgiu, o antra, ši laikysena silpnina moralinį ir politinį civilizautojo pasaulio atsparumą sovietų įtakos ekspansijai, kuri tęsiama ir šiandieną, europiečiams "nepastebėjus", jau yra pasiekusi arabų kraštus Viduržemio Jūros krantuose.

Galop, nusistatymas prieš Pietų Vietnamo gynimą pažeidžia tautų ir žmonių teisę į laisvę ir tuo griauja vieną svarbiausių žmonių ateities pagrindų. Šituo atžvilgiu Lietuvos laisvė ir

nepriklausomybė, ar Pietų Vietnamo arba Belgijos, privalo būti pasauliui lygiai gerbtina.

— Kaip stovi Lietuvos reikalai Europoje šių dienų politinių įvykių akivaizdoje?

— Sovietų okupacija Lietuvoje ir dabar palieka Vakarų Europos sąmonėje — o kai kada pasąmonėje — kaip smurto aktas. Antra vertus, Vakarų Europos valstybių santykiams su Sovietų Sąjunga vis daugiau plečiantis, sunku laukti, kad kuri vyriausybė čia atvirai pasisakytų už Lietuvos nepriklausomybės atstatymą. Bet, pavyzdžiui, ir Vokietijos suvienijimo problemos sprendimas praktiškai nėra geresnė padėtis. Mūsų uždavinys tebėra palaikyti svetimųjų viešojoje nuomonėje sovietų padaryto Lietuvai smurto supratimą, kelti mūsų balsą už to smurto atitaisymą, nuolat priminti, kad lietuvių tauta nenustoja siekusi nepriklausomybės.

— Paskutiniu metu išeivijos lietuvių didžiojo rūpesčio yra tinkamai paminėti Lietuvos nepriklausomybės atgavimo 50 metų sukaktį ir JAV lietuviai iš anksto tam ruošiasi. Kokia Tamstos nuomonė tuo klausimu?

— Lietuvos nepriklausomybės atstatymo paskelbimo 50 metų sukaktis turėtų (Nukelta į 6 psl.)

Vyt. Alantas

UGLY LITHUANIAN

Dirvos konkurso premijuota novelė

(2)

Ir šįkart, išpylęs ant Ievos galvos iš atminties ir iš rašto visą savo keiksmų atsargą, Sereikis pamažėl ėmė rimti. Jis vėl paslėpė savo žodynėlį ir įsižiūrėjo į didelį Kunigundos paveikslą, padovanotą jam kažkurių vardinių proga ir jos pačios pakabintą gerai apšviestoje vietoje. Iš tikrųjų tai nebuvo jos originalus darbas, o dviejų Čiurlionio kūrinių kompiliacija: temperos "Pilies pasaka" ir fluoroforto "Pilis". Abejuose paveiksluose Čiurlionis vaizduoja aukštąs, smailias uolas su pilimis pačiose viršūnėse. Tempera yra didesnis ir įspūdingesnis kūrinys todėl ir į Kunigundos paveikslą pateko daugiau jo kompozicinių elementų.

Savo temperoje Čiurlionis nutapė fantastinę, Babelio bokštą primerančią, ant tamsaus, masyvaus uolyno krašto stovinčią pilį, kurios sienos kyla įvairiai ir užsibaigia pačioje viršūnėje šventykla primerančiu pastatu su išbėgiais, smailiais bokštais, pratęsiančiais pačią pilį iki neišpasakytų aukštųjų. Pro sienose išmuštus vartus į aukštį vingiuoja takas iki pat šventyklos. Melsvoje, beribėje padangėje, kurioje skėdi visa pilis, plaukioja auksinės debesėlių padraikos, apšviestos ramiai spinduliuojančios saulės. Be jokio akiračio eterinė erdvė begalybė ir uolos sunki, juoda masė darė pritrenkiantį įspūdį, žiūrovui dingojasi, kad šventyklos bokštai viršūnėje jau kyšo kitame pasaulyje, kad žmogus, pakilęs takeliu iki

anų aukštųjų, tampa neaprepiamą pasauliui viešpačiu... Nei jis buvo meno mėgėjas, nei joks žinovas, bet dukters nutapytas paveikslas kažkaip savaime įsipynė į jo gyvenimą. Iš pradžių paveikslu jis visiškai nesidomėjo, bet ilgainiui dvasinio nuosmūgio momentais vis dažniau ir atidžiau ėmė į jį įsižiūrėti ir vertinti jį ne tiek meniškai, kiek gyvenimiškai. Po barnių su žmona ar šiaip kokių negandų užklyptas Sereikis užsidarydavo savo kambarėlyje ir "kopdavo" ieškoti nusiramino "Pasakų pilyje".

Ir šįkart, atvirtęs ant sofos, jis ėmė "kopti" takeliu į pilies bokšto viršūnę, kur jis jau seniai turėjo "pasistatęs kėdę" ir ten rymodavo, kai gyvenimas "pakalnėje" darydavosi nebepakenčiamas. Begalinėje, jaukia apšviestoje ir saulės spindulių paausuotų debesėlių patarų pribarstytoje erdvėje jis nurimo ir pasijuto vėl reikšmingas ir net valdoviškai galingas. Leva ir visa čiaži kasdienybė liko kažkur žemai, "slėnyje". Vientatvės ir atskirybės dvasia gaivinančiai glamonėjo jo iškamuotą sielą.

Kai jis atsitiktinai iš savo aukštųjų žvilgtelėjo apačion, tai gilioje dauboje pamatė savo valsčiaus miestelį, kur jis pradėjo savo tarnybą karjerą. Jo tėvas turėjo Užuožerių kaime 7 ha žemės ir didelę šeimą: keturis sūnus ir dvi dukteris. Vaciuokas buvo pats jauniausias. Jam anksti teko išeiti piemenauti, paskui puskeruoti. Taip jis ir būtų likęs sodžiaus berniuku, jei kažkas jam nebūtų pataręs ieškoti darbo valsčiaus miestelyje. Darbo gauti jam pasisekė: jis tapo Radviliškio pašto laiškanėsiu. Netrukus "tarnybos labui" jis buvo perkeltas į Plungę ir apgailėstaudamas išvažiavo į žemaitiją.

Kai aną ankstyvą pavasario rytą prieš porą dešimčių metų jis atnėšė levai Sūsnevičiūtei apdraustą laišką ir nedrąsiai mygtelėjo durų skambutį ir, kai gerokai lūterėjus, trankiai prasivėrė durys ir ant slenkščio pasirodė pati laiško gavėja, tai ta akimirka ir nulėmė visą

jo gyvenimą. Mergina buvo apsimiegojusi, ir visa jos susierzinusi povyza iškalingai bylojo, kad ji nėra pratusi taip anksti žadinama. Ji vilkėjo rausva, didelėm tamsiai raudonom gelėm išrašyta, per pusiaują plona juostele standžiai sujuosta pizama, movejo tokių pat spalvų placiomis kelnėmis ir buvo įsispyrusi į dailias, raudonas šlepetėles, tačiau jauną laiškanęjį pritrenkė ne tiek jos naktinė vilkėseną, — nors ir ji jam atrodė neišpasakytai prabangi, — kiek tai, kas slėpė po ja. Jis nespėjo pasitraukti prieš staiga išsokusią merginą ir, būdamas neaukšto ūgio, durstelėjo nosimi į jos besiveržiančias iš po plono kartūno nepaprasto dydžio metmenų krūtis. Lyg elektros srovės trenktas jis išsigandęs šoktelėjo atgal ir gal, bloškęs laišką, būtų pabėgęs, bet staiga atitoko kai pamatė, kad panelė Sūsnevičiūtė ne tik kad nesupyko, bet jam dar šelmiškai šyptelėjo blykstelėdama savo nepaprastai baltais, smulkiais dantukais ir pagrūdoma dailiu, baltu piršteliu. Ir vėlgi jos vešlė, bet kaip suversta atgal šėveliūra buvo taip plačiai apėmusi galvą ir veidą, kad, rodėsi, meta šešėlį net ir ant jos krūtinių. Tas jos vaizdas jaunam paštininkui taip giliai įstrigo galvon ir širdin, kad ką beveikdams jis vis prisimindavo tą rytą ir, nešiodamas laiškus, vis pasukdavo iš kelio, kad galėtų praeiti pro jos namus. Jo viengungiškos naktys virto tvankiu, dūsinančiu slogučiu, kurio šaltinis buvo karštos tos patrauklios moters aistringos spinduliuavimo pagimdytos svajonės.

Tik vienas dalykas jam nepatiko: prie jos namo prie bučio buvo prikaltas balta juodomis, ryškiomis raidėmis užrašyta iškabėlė: "Akušerė". Praeidamas pro šalį jis žiūrėdavo į namą, bet vengė žiūrėti į tą iškabėlę. Kodėl jam tas žodis nepatiko, jis ir pats aiškiai nesuvokė, bet jis jo lyg gėdinosi, lyg varžėsi, o ir pats to žodžio skambėjimas jo ausiai buvo svetimas ir nemalonus.

(Bus daugiau)

AKIMIRKOS

KOVOS DĖL SŪRIO

Daug labiau, negu kitų lietuvių spauda, Amerikos lietuvių komunistų du laikraščiai ir vienas žurnalėlis kenchia nuo sensančių skaitytųjų ir naujų vietinių bendradarbių saurus. Pavarčius jos puslapius, tas labai aiškiai matyti, Jau veik nerasi nė vieno numerio, kur nebūtų bent poros ar kelių straipsnių bei informacinių pranešimų iš sovietinės Lietuvos laikraštinių ir įstaigų.

Ta talka be abejo atliekama organizuotai, pagal planą ir liniją. Lietuvos kompartija tam krepia daug dėmesio, nēr ko sakyti. Ir Lietuvos liaudžiai tas daug rublių kaštuoja, nēr ko slėpti. Komunistiniam informacijos ir auklybos darbu, taigi, propagandai yra suteikti žymiausi ir mažiau žymūs "tarybiniai" rašytojai ir įvairūs kiti, kaip sakoma, spaudos darbuotojai, rašą su pavardėmis ar dažniausia slapvardžiais. Tam vadovauja Lietuvos kompartijos CK spaudos-propagandos (agitpropo) ir kultūros skyriai, glaudžiai bendradarbiaudami su politinės policijos specialiais štabais, liaudies kovų muziejų, revoliucijos istorijos archyvų ir įvairių institutų nuolatiniams tarnautojais bei "moksliniais bendradarbiais".

Čia planuoja, dirba, rašo ir "kovą veda" ne keli grafomanai, bet šimtai asmenų. Vien jų išbraikymas, algos, honorarai ir brangiai kaštuoja liaudžiai. Užtat jie prirašo laikraščius ir žurnalus namuose, paruošia specialius laikraštėlius užsieniui, užpildo Amerikos komunistų lietuviškos spaudos puslapius.

Tai normalu, kitaip negalėtų ir būti. Stebėtis greičiau tektų nebent tuo, kad tokio plataus didelio ir brangaus masto vaisiai kol kas labai menki.

★

Ne visuomet, bet dažniausiai gana menka ir jų kokybė. Per pustrčio dešimtmečio kartojami vis tie patys dalykai ir motyvai. Nepriklausomą Lietuvą, jeigu iš viso tokia kada gyvavo, buvęs skurdas, teroras ir fašistinė diktatūra. Sovietinėje Lietuvos respublikoje - šviesus ir laimingas gyvenimas, liaudies gerovė, laisvė ir demokratija. To viso skurdo ir teroro ryškiausias simbolis - Smetona. Nepatikėtum, kad jo jau seniai nebėra, kad jis miręs. Ne, tai amžinas ir gyvut gyviausias priešas, kurį reikia nuolat priminti. Jeigu pirmasis Lietuvos prezidentas nieko kito ir nieko gero tautai ir valstybei nebūtų pada-

ręs, vien dėl jo nuolatinio aktualumo sovietinėje propagandoje jis vis tebebūtų žymiausias ir populiariausias Lietuvos politikas.

Lietuvos kompartija tiki ar bent norėtų tikėti, kad dabar visa lietuvių tauta jo nekenčia. Kažin? Taip dažnai ji priemenant ir kartojant, tauta, ko gero, gali pradėti jį kaip tik daugiau mylėti. Užsienyje tat jau įvyko: priešiškių partijų neapykanta, kai gyvenama labiau praeitimi negu dabartimi, dar kartkartėmis atsirgsta, bet jau žymiai pamažėjusi. Net katalikų blokas atlyžta, jo būde, ypač jo tikėjime vis daugiau surasdamas labai gražių savybių (žr. kun. S. Ylos, šiaip jau gana nedraugiškai tautininkams nusiteikusių, veikalą apie "Dievą sutemose").

Bet kadaise, senovėje, "krūviniais laikais" buvo visai kitaip. Agitpropo bendradarbis A. Martinionis todėl dabar ir parašė ilgą dokumentuotą straipsnį, be abejo, ne Bimbos "Laisvės" skaitytojams, nes jų nebėra reikalo iš naujo įtikinėti, bet mums kitiems, net gal specialiai man paryškintą atsakymą dėl Smetonos vertinimo, ir dviem paantraštelėm tai pabrėždamas: "Kc nepamiršo Br. Raila" ir "Tai Raila pamiršo".

Kągi, paminėkim drauge, kas man buvo "pamiršta". Kartais malonu atnaujinti atmintį apie įdomius dalykus. Juos žinojau, nes tada buvau jau paaugęs studentas Kaune ir domėjaus visuokiom "politikom". Tai buvo 1930-1931 m., kaip Martinionis rašo, metai, "kada tautininkai apribojo gana aktyvią katalikų įtartininkų - katalikų bažnyčios avangardo valstybinei valdžiai užgrobtį - veiklą...".

Gi jo straipsnio pagrindinė mintis, išelties punktas, svarbiausias Smetonos nusikaltimas ir jo blogumo įrodymas, yra tai, kad Smetona "engė lietuvių tautos darbo liaudį".

★

Na, nieko nepadarysi: politikai visais laikais ir beveik visose santarkose mėgstą engti darbo liaudį, smausti net ir represuoti savo šalininkus (kaip Stalinas...). Jie be to beveik negali gyventi ir valdyti. Tai jo kila naujiena, tik įdomu, kaip mums sovietinės santarkos šalininkas savo pagrindinį tvirtinimą įrodo.

Įtampa anais metais buvo didelė. Smetona rungėsi už valdžią su Katalikų Veikimo Cent-

BRONYS RAILA

ru Kaune. Mūsų agitpropopininkas net pamiršta ar dar nespėjo išstudijuoti, kad ta proga prie KVC buvo įsisteigęs dar specialus Katalikų Akcijos Komitetas, kurį publika sutrumpintai vadinavo "Kakas". Buvo leidžiami ir tų įstaigų biuletiniai, atsišaukimai, proklamacijos, Viename iš jų, 1930, XII, 11 d. KVC - Vyr. Valdyba, primindama popiežiaus Pijaus XI žodžius nurodo, kad pvz. Lietuvos katalikai "po valdžia katalikų hierarchijos" privalo siekti, "šalia ir viršum visokių politinių partijų, kad pagaliau būtų realizuotas katalikų gyvenimas šeimose ir visuomenėje".

Tokia tuomet buvo ir maždaug tebėra Bažnyčios doktrina, ir todėl KVC sau statėsi atitinkamai konkrečius tikslus: "...krikščioninti šeimą, ginti viešąją dorovę, ginti Bažnyčios teisę ir laisvę, spręsti krikščioniškoje dvasioje socialines problemas, įkvėpti krikščionišką dvasią įstatymams ir įstatininkas gal ir teisingai daro išvadą: - "Aiškiau pasakyti negalima. Katalikų dvasininkai keletą metų taip padirbėjus pagal šią programą su tikinčiaisiais, lietuviškieji tautininkai būtų savo valdžią tematę tiek, kiek varna sūri, kurį lapė nusinešė".

Bet praktikoje "kova dėl sūrio" buvo jau ne vien teorinė, bet tiesioginė ir karštoka (siliepsnojusi. Šveicarijoje gyvenimo temperamentingiausias asmeniškas Smetonos priešas Juozas Gabrys, kurį mūsų Martinionis per klaidą vadina "diplomatinio darbuotoju", net "diplomatu". Joks diplomatas jis ten nebuvo, gyveno iš miglotų įplaukų. Kaip spėta, palaikęs ryšius su įvairiom tarptautinio špionažo grupėmis, bet šiaip žmogus savotiškas, gudrus, gūvus ir įdomus, tik visiškai aiškus ekscentrikas. Ryšium suatitininkų "perspektyvą" Lietuvoje (katakombomis! kaip vėliau pradėta sakyti), jis parašė prezidentui Smetonai labai aštraus stiliaus priekaištų ir kaltinimų laišką, kurį netrukus KVC mimografavo ir išplatino visose parapajose, idant klebonai ir vikarai supažindintų tikinčiuosius su jo turiniu. Ką jų daugumas, be abejo, ir atliko.

★

Kone visas Gabrio laiškas Smetonai susidėjo iš klausimų: pvz., argi nesulaužei priesaikos saugoti 1920 m. Konstituciją? Ar nesijauti Tamsta apgavęs tautą? Ar nesijauti nusi-

kaltęs prieš įstatymus? Ar nesijauti, kad statydamas save virš įstatymų, pastatai save už įstatymų? Ar esi pasiruošęs "atsakyti prieš tautą" už visus savo darbus? Ar, nebūdama iš naujo išrinktu, gali valdyti tautą be mandato? Ar neįjauti Tamsta, kad atėjo valanda pasitraukti Tamstai iš mūsų tautos kelio". Ir panašiai.

Žodžiu, klausimai gana aiškūs ir stiprūs, sugestionuojantys, kad - pasitrauk tuojau pat, eik šalin! Esi nusikaltėlis, o mes tai demokratai...

★

Bet kur čia iš visų tų prisiminimų ir tvirtinimų būtų įrodymai, kad Smetona "engė lietuvių tautos darbo liaudį"? Jodžiai čia nematyti tiesioginių ir net netiesioginių pėdsakų. Aišku tik viena, kad Smetona trauktis nemanė ir nenorėjo. Taip pat visi matė ir žinojo, kad jis toliau neketino po gruodžio 17 d. perversmo bendrai su katalikų bloku įsigyti "valdžios sūrių" lygiomis dalimis ar jiems viską gražiuoju su sūrmušėliu perduoti. Spaudžiamas ir taip piktuoju puolamas, jis irgi spyrėsi. Kaipgi kitaip galėjo būti? Būta vienas kitas "Kako" aktyvistų areštas ir darbo stovykla, ateitininkai gimnazistai suvaryti į "katakombas". Bet tai dar nebuvo lietuvių tautos darbo liaudies engimas ir persekiojimas. Priešingai, čia naujam perversmui ruošėsi tik dalis jaunos, dar neužaugusios šviešuomenės, o kiti buvo atsargos karininkai, dvasininkai ar šiaip intelektualai, taigi sakytumėm, labiau darbo inteligentija, o ne liaudis. Kova gi čia buvo ne su liaudimi, o su katalikų partijom dėl "sūrio", su KVC ir "Kaku".

Visgi mažų gabumų ir silpnų loginės bei psichologinės nuovokos rašytojus sau pasitelkia Lietuvos kompartijos propagandos organai "masių švietimo darbui" užsieniuose ir namie. O gal taip ir geriausia, gal verta net džiaugtis, kai buki ir negabūs rašėvis mažiau pajėgia smegenų plovimo menuose, nepagailėjęs daugiau tų pačių rublių Amerikoje būtų ga-

ŽMOGAUS VERTĖS PAJAUTIMAS

(Atkelta iš 3 psl.)
apie ją jie daugiau girdė. jokie noro nebeturi. Visus šitokius žmones būtų galima pavadinti mirusiom sielom, -- "dvasios elgetom".

Bet gi, kas žino, kodėl mūsų Lietuvos-Motinos gimtoji kalba savo išreiškimo niuansuose pirmąjį žodį taria su tokio šventumo jausmu "Meilė". Ir kodėl sielos gėlmėse glūdi fantazija, iš kurios išaugusi kalba, mūsų gyvenimo rūpestingai puoselėjama, suteikia išreiškimo jėgą įvairiom formom išsakyti savo sielos subtilų pasaulį. Ir jei kultūrą suprasime kaip pareigą nuo lauko miško iki aukščiausios sielos ir proto išraiškos laipsnio, jei su tikslime, kad kalba yra geriausia išreiškimo priemonė savo idėjų, kurios yra brangus atvaizdas mūsų tautos dvasios pasaulio, tai visi tie, kurie sako, kad mūsų gimtoji kalba eina miriop ir yra senų žmonių muziejinė seniena, yra ne kas ki-

tas, kaip pareigos meilę išduodąs ir save suniekinąs beverčio žmogaus paveikslas. Kiekvienas, kuris tai žino ir savo sielos esmėje jaučia tą didįjį meilės pareigos jausmą, yra tautiškai mąstantis, pilnąjį žmogaus vertę pajautęs žmogus, nes tai yra tikroji žmogaus mąstymo apraiška ir ieškojimas būdų ir priemonių žmogaus esmės turiniui išsakyti. Žmogaus ateities įsitikinimai, jo tikrybė visados turi būti grindžiama ant jo dabarties tvirtų pagrindų. Už jo yra paslėptas didelis tautos praeities kultūrinis palikimas. Šitokio mąstymo išdavoje, kiekvienas tautiškai apsisprendęs žmogus neturi jokios baimės dėl praeities ir neįjautia jokios baimės dėl ateities. Tai yra tautiškai mąstančio žmogaus ateities veikimo planas ir jo darbo laukas. Šios krypties pasekėjus drąsiai galima vadinti žmonėmis, kurie savo dvasios esmėje yra pajautę žmogaus vertę, pareigą ir pašaukimą.

HELP WANTED MALE

SHAPER HAND
TO DO MODEL WORK.
Small shop near West Side.
BUILDERS OF MACHINERY.
Steady work, good hourly rates. Days
CAMMANN MFG. CO.
2700 Hennings Rd., Cleveland, Ohio
216 — 661-2550 (100-108)

CHUCKER OPERATOR

Operate and set up #2 AC-W&S day shift, 58 hr. week, top pay with all fringe benefits, union shop, American Aircraft Parts Mfg. Co., 25331 Trowbridge, Dearborn, 313 — LO 5-6700. (98-107)

EXPERIENCED epoxy moulders and press operators. Small but fast growing company with excellent working conditions and advancement opportunities for right people. Blue Cross-Blue Shield available after probationary period. Will consider training for above positions. Call Mr. Hayes, 617 — 471-1700, Quincy, Mass. (100-106)

CHUCKER OPERATOR

Operate and set up #2 AC-W&S day shift, 58 hr. week, top pay with all fringe benefits, union shop, American Aircraft Parts Mfg. Co., 25331 Trowbridge, Dearborn, 313 — LO 5-6700. (98-107)

ŠPIONAŽO PINKLĖSĖ

JOHANNES M. SIMMEL

(65)

-- Rustijoje šašliką kepa su svogūnais! -- šaukė storulis Boris Roganovas.

-- Ne, Rustijoje šašliką kepa be svogūnų! -- atkirto Tomas. Įraudę abu vyrai buvo daėję beveik iki muštynių. Tai įvyko 1957 m. birželio 19 d. pusę antros popietę New Yorke vieno garsaus rusų restorano virtuvėje. Tomas čia buvo pasidaręs dažnu svečiu, nes Dunia Melanine turėjo įprotį pletauti pas Roganovą. Ji netoli nuo čia dirbo pas gydytoją Masoną.

Susitikimas įvyko prisiminimo ženkle. Dunia dar vis buvo įsimylėjusi į Morrisą ir jo lindėjo. Kaip tik ji pradėdavo kalbėti apie Morrisą, tuoj apsiaverkdavo. Kalbėjo apie jį dažnai, nes Tomas norėjo žinoti visas smulkmenas.

Bet iš to jos pasakojimo nieko naujo nepaaiškėjo. Tomas nė kiek pirmyn nepajudėjo. Kai jis atsiskirdavo su Dunia, susitikdavo su Pamela, kuri buvo jo ryšininke su Hooveriu. Pamela gyveno nedideliame apartamente Manhattane, o Tomas buvo apsisotojės Waldorf-Astoria viešbutyje.

Dienos bėgo ir nieko naujo nesimatė. Goldfussas nepadarė jokios klaidos. Tomas tebesusitikinėjo su Dunia, sukdamas galvą, kaip surasti kokią nors triuką, kad galima būtų apkaltinti Goldfussą. Dunia niekad nebuvo susitikusi su Goldfussu. Visą ką ji darė, tai verkė dėl Morriso išvažiavimo.

Vakar ji išreiškė pageidavimą valgyti šašliką. Tomas, susitaręs su restorano savininku Roganovu, virtuvėje paruošė aviensą ir pradėjo smagstyti mėsos gabalus ant iešmo, tuo tarpu Roganovas pradėjo plaustyti dideliais sluoksniais svogūną. Kilo ginčas dėl svogūno pavartojimo, bet paskui abu susitaikė. Tačiau ta diena matyt buvo skirta nesutarimams.

Dunia atvyko į restoraną pavėlavusi ir atsisėdo už stalo šalia Tomo. bytyko nuotakioj. Ji pradėjo dėl nieko Tomui išdarinėti scenas. Paskui jos nervai atsilėjo.

-- Aš labai atsiprašau. Mane darbas smarkiai įnervino. Aš maniau, kad neiškęsiu...

-- Kas atsitiko?
-- Aš susidariau įspūdį, kad pusė miesto skiepijasi.
-- Skiepijasi?
-- Taip, su nauju Salko serumu nuo poliomiellito. Ar tu girdėjai ką apie tai? Blogiausia tai, kad skiepijant reikia atlikti visą eilę formalumų.
-- Kokius formalumus?
-- Kiekvienas pacientas turi parodyti savo metrikas. Ne pasą, ar kokį asmens pažymėjimą, bet būtinai gimimo metrikus!
-- Kodėl?
-- Toks įstatymas. Ir aš turiu visa tai registruoti. O tų pacientų kasdien yra šimtai. Aš pasidarysiu beprote! Skiepyti! Skiepyti! Skiepyti!
-- Skiepyti! Skiepyti! -- pakartojo automatiškai Tomas ir staiga jo širdis pradėjo smarkiau plakti. Į restoraną įėjo graži moteris. Jis negalėjo tikėti savo akimis. Ji pasidarė tikrai pavydi. FBI taisyklės draudžia abiem agentams, dirbantiems prie paties reikalo, susitikti viešojoje vietoje. Bet Pamela Faber, atrodo, nenorėjo laikytis tų taisyklių. Ji atsisėdo prie kito stalo priešais Tomą ir sukrizėjusi kojas įbedė akis į Dunia.

Ta, aišku, greit pamatė priešais sėdinčios moters keistą elgesį.

-- Kas ji tokia? -- paklausė Dunia.
-- Kaa... kaip?
-- Kas ta moteris, kuri neatitraukdama akių žiūri į mus. Tu pažįsti?

-- Aš? Ką?
-- Tą su išdažytu veidu. Nevaldink komedijos!
-- Bet aš niekad savo gyvenime nemačiau tos moters!
-- Tu meluoji! Tu ją pažįsti! Ir dar kaip!

Šitaip prasidėjo ir tęsėsi per visus pietus. Geriant kavą Tomo marškiniai buvo sušlapę nuo prakaito. Tuo tarpu Pamela vis tebežiūrėjo į jų pusę.

Po visų ginčų su Dunia jis grįžo į Waldorf-Astoria viešbutį, kur tūlas Roger Ackroyd jo laukė. Viešbuty Ackroyd buvo žinomas kaip eksportatorius, dirbąs dėl europiečių prekybininkų. Gi Tomas viešbuty buvo apsisotojės Peter Scheuner, vokiečių prekybininko, vardu. Tačiau nei vienas nei kitas prekyba nesivertė. Abu susėdo bare nuo šilame kampelyje.

-- Ar yra kas naujo, Lievenai? -- paklausė Ackroyd pusbalisiu.

-- Nieko.
-- Blogi popieriai! -- pasakė Ackroyd. Yra ženklų, kad Goldfussas ruošiasi pakelti sparnus. Mes dar nežinome kur jis ruošiasi keliauti: į Aziją? Australiją? Afriką? Europą?

-- Reikia sekti sieną, aerodromus, uostus...
-- Tam neužteks žmonių. Kellonei Goldfussas be abejonės naudosis netikru pasu. Jei neįvyks stebuklas, šis tipas mums išspruks iš rankų.

Tomas atsiduso. Jam dar niekad taip blogai nesisekė. Ir dar ta Pamela iš pavydo viską gadina. Palauk, aš ją pamokysiu, pagalvojo jis.

-- Jūs verta diržų, -- sušuko Tomas atėjęs pas Pamela, kuri buvo įsisupusi į juodą chalata ir atrodė, kad po juo beveik nieko neturėjo. -- Kas jums šovė galvon ateiti pas Roganovą?
-- Jei man patinka, aš galiu ten užėiti. Tai vieša vieta. Ar ne?
-- Bet ne tada, kai aš ten esu.
-- Aš nieko nežinojau, kad jūs ten būsit.
-- Jūs tai žinojote, -- sušuko Tomas.
-- Gerai, aš žinojau, tad kas?
-- Kodėl taip padarėte?
-- Aš norėjau pamatyti jūsų Dunia, tą gražų balandėlį!
-- Ar žinote, kad tuo rizikuojate sukompromituoti mūsų operaciją? -- šaukė Tomas.
-- Nustokit rėkauti! Atrodo, kas jūs įsimylėjęs iki ausų į tą damą!

-- Tylėkit, arba aš jus pamokysiu!

-- Pabandykit.
Jis puolė prie jos, bet ji pavartojo judo ir Tomas išsitiesė ant grindų. Pamela pabėgo nuo jo juokdamosi. Jis ją iš naujo pagavo ir parsivertė ant sofos. Besigrumiant jos chalatas prasiskleidė. Ji kandžiojosi, kaip tigrė, norėdama išsigelbėti iš jo glėbio. Paskui jos jėgos pradėjo silpti ir jų lūpos susitiko ilgame pasibučiavime. Abu, atrodo, apsaugo tame pirmame bučinyje.

-- Aš buvau pavydi, labai pavydi tai rusel, -- po ilgos tylos sušnibždėjo Pamela.

Tomas negirdėjo jos žodžių nes žiūrėjo į jos apnuogintą ranką, ant kurios buvo du nedideli randai. Staiga jis pašoko.

-- Skiepai, -- sumurmėjo jis.
-- Kas yra, -- paklausė Pamela nesuprasdama.
-- Skiepai, -- pakartojo jis.
-- Tu pradedi netekti proto, kas pasidarė?
-- Goldfussas žino, kad jis pavojuje ir ruošiasi grįžti Rusijon. Bet kiekvienas asmuo, kuris vyksta Europon, turi būti skiepytas. Toks yra įstatymas. O skiepydamasis jis turi pristatyti gimimo metrikus, aišku suklustotus. Mes tokiu būdu galėsime jį apkaltinti ir areštuoti... Padaryti pas jį kratą...

(Bus daugiau)

PLUOŠTAS ĮSPUDŽIŲ APIE SENUS DRAUGUS (9)

PULGIS ANDRIUŠIS

Gamtos inokslai -- pasaulis, kuriame Pulgis Andriušis nardė kaip šapalas. Ypačiai jis mėgsta skraiduolių vabzdžių, apamai vabalų ir augmenijos sritis. Kai jis apie kurią nors gentį pradeda pasakoti, atrodo, kad jis pats drauge su ja kovojo, šėlo ir linksminosi.

Ryškūs P. Andriušio pasakojimų bruožas -- augalų ir vabzdžių suasmeninimas, tarytum ir jie būtų "mąstančios būtybės".

Lyrinių apysakų rinkinyje Anoj pusėj ežero gali rasti nuostabių pasakojimų apie laumžirgius, apie įvairius paežerės gėles ir įvairius vabalus, apie snaudalį dirvonėlį, apie geriausią žuvų tėvą raguolį, dumbles, skendenų kraštą ir kitus regėtus, bet mažai tepažįstamus Dievo tvarinus.

Vokiečių okupacijos metu, jau po minėto nuotykių su dviem SS vyrais, Okininko Patarėjui, kurį tuo metu redagavo Ant. Rimvydis, Pulgis Andriušis paskelbė studijinio pobūdžio straipsnį apie tarakonus. Cenzorius Berentas (Behrendt) į rašinį pažvelgė kaip į gamtos mokslų populiarizaciją, skiriamą kaimo žmonėms, visai nesigilino į Pulgio pasakojimo stilių ir leido straipsnį spausdinti.

Kai laikraštis išėjo -- bomba netruko sprogti! Žmonės tuoj išveigė, kad Andriušio aptarti rudmarškiniai tarakonai, veltėdžiai ir svetimo turto grobikų veislė, yra labai gimininaga su nacių uniforma, siekiamais ir polinkiais. Matyt, apie straipsnio sensacingumą išgirdusi, vokiečių cenzūra susigriebė, bet šaukštai jau buvo po pietų -- Okininko Patarėja laida buvo išspauduota (girdėjau, kad atsirado žmonių, kurie už tą laikraščio numerį mokėjo šimtą markių).

Okininko Patarėjo vyr. red. Ant. Rimvydis, berods, turėjo nesmagumų ir pasiaiškinimų cenzūros įstaigoj, bet nei prie jo, nei prie straipsnio autoriaus vokiečiai neprikibo (galatsiskaitymo valandą palikdami vėlesniam laikui), nes Pulgis Andriušis tarakonus "aptarė" pagal autoritetingus mokslininkų stebėjimus, niekur nuo mokslo tiesos nenutoldamas. Antra vertus, jei kibsi, pats paliudysi, kad esi tarakonų giminė! Man regis, tą rašinį ir šiandien būtų smagu paskaityti.

Mudu su Pulgiu Andriušiusu artėjom ne Lietuvos paežerėse

STASYS SANTVARAS

ar panemunėse, bet sename universitetiniame Tuebingeno mieste. Tame mieste, kur, kaip vėlonis prof. Vaclo Biržiška ištyrė, jau XVI a. lietuviai didikai, bajorai ir nebajorai sėmėsi įvairių mokslų šviesą ir tiesą. Pulgis Andriušis su šeima gyveno Tuebingeno tolimam vakaros vakarų pakrašty, pakelėj į Stuttgartą, o mano šeima beveik paskutiniame miesto name pietryčiuose. Tarpas tarp mudviejų -- gal kokie trys ar keturi kilometrai -- ilga kelionė per visą miestą, nes nei autobusų nei samdomų automobilių tuoj po karo ten nebuvo.

Pulgis, kiek prisimenu, savo šeiminkais nesiskundė, o aš, Tuebingene gyvendamas, tikėjau, kad ragana nėra pasakos vaiduoklis, kad ji yra pačiupinėjama žmoniška būtybė. Tokia buvo mūsų šeiminkė, kuriai niekaip negalėjom įtikti. Ji skundė mus prancūzų žandarmerijai, tie kelis kartus naktį pas mus darė kratas ir, žinoma, nieko baustino nerado. Pagaliau, matyt, susiprato ir mūsų skundėjai "už valdžios klaidinimą" davė metus kalėjimo atostogų...

Akis akin, iš visai arti, į Pulgį Andriušį pradėjau įsitiurėti, kai 1945 m. pabaigoj abu patekom į Rašytojų d-jos vyriausybę. Tuebingene, o vėliau, kai prancūzai mus ištrėmė į Pfuldingeną, mudu sudarėm valdybos "smogiamąjį vienetą". Bendradarbiavimas su Pulgiu buvo darnus, džiaugsmingas ir nepamirštamas.

Daugumas mūsų esam pakankamai garbingi ir pareigingi žmonės. Tačiau tokio ryškaus ir tvirto pareigos vykdytojo, kaip Pulgis Andriušis, antrą kartą man, rodos, niekur neteko sutikti. Tūli asmenys veikia yra linkę pareigą (ar įsipareigojimą) sumenkinti, padaryti ją nereikšminga, kad tik galėtų darbą kitai dienai atidėti arba ir visai jo neatlikti.

Tokių žmonių tobula priešin-gybė yra Pulgis Andriušis. Jei būdavo koks nors posėdėlis ar pasitarimėlis (ano didžio veikimo metu jų niekad netrūkdavo) -- nebuvo atsitikimo, kad Pulgis vėluotų nors penkias minutes. Ir niekad neteko išgirsti atsiliepinimo, kad tas ar kitas dar-

bas yra nereikalingas -- kas jo daliai atsaikuota, tą jis padarė, sutartą dieną ir valandą atnešė ir paklojo akivaizdžiai.

Kas nors truputį yra dirbęs visuomeninių darbų, tam nesunku bus suprasti, kad toks darbus rinkytų pareigonių bendradarbiavimas vienam ar kitam visuomenės sambūriui yra tiesiog palaima.

Radiofonų ir laikraščių redaktoriai apie Pulgio Andriušio pareigingumą, apie jo ištarto žodžio tesėjimą, man yra pasakoję tokių "nebūty dalykų", jog juos būtų galima vadinti nepaprastais nuotykiiais ar legendom. Tokių nutikimų ir man Pulgis pateikė ne vieną.

Atsimenu, kai dar gyvenom Tuebingene, vieno posėdžio išvakarėse susitikom kažkur mieste ir sutarėm kitos dienos 11 val. ryto susitikti pas mane. Tam susitikimui Pulgis turėjo paruošti, kaip mums tada atrodė, porą ar trejetą reikšmingų raštų.

Kai mieste atsiskyrėm, aš parplasnėjau į namus, o Pulgis, pasirodo, pakliuvo į kitų draugų glėbius ir namole grįžo su saulės tekėjimu. Atsirado akys, kurios tą jo kelionę matė, atsirado ir gražybės, kuris spėjo man pranešti apie "didžią pavargusį draugą"...

Žinoma, aš buvau tikras, kad šį kartą Pulgis pamirš mudviejų susitarimą ir tą reikala teks kitai dienai atidėti. Tačiau, lyg savim nepasitikėdamas, priėjau prie lango, ir vos mano akys nesprogo, kai lygiai 11 val. ryto pamačiau Pulgį priemūsy kieno vartelių bestovintį ir siunčiantį man jaukų šypsnį į II a. platų langą. Sutarti raštai buvo parašyti švariai, reikliai ir taisyklingai! Tik mano bendradarbis, matyt, baisiai skubėdamas, pamiršo užsimauti batus -- per visą Tuebingeno miestą pas mane jis atšlepsėjo apsiavęs šliurėm...

Kelionėse Pulgis Andriušis būdavo nepavargstantis geros nuotaikos škeibėjas. Jis visada turėdavo ką pasakoti, visada jo žodis būdavo (mantrus ir spalvingas, o drauge su Ant. Gustaičiu gana dažnai iš nieko jie padarydavo didelį ir baisiai juokingą nuotykių. Jeigu juokas ir džiaugsmas ilgina žmogaus gyvenimą, tai mes tų "žygių" metu savo dienas tikrai prailginom...

Literatūrinės kelionės nebuvo lengvai organizuojamos. Kvietimų ir laukimo kitose zonose būdavo pakankamai, kartais net su kaupu, bet mūsų valdžia ne visuomet norėdavo mus iš savo zonos išleisti. Ir labai sunku buvo suprasti, kodėl jie taip rūšiai elgiasi. Jeigu mes ir vaizbūnauti būtumėm keliaivę, ne dailųjį žodį savo žmonėms vežė, tai ir tuo atveju argi jau būtų buvę taip baisu, kad žmonės po karo, bado ir praradimo metų patys savo jėgom stengiasi atkusti?

Mano bendrakeleiviai -- Andriušis, Bradžionis ir Gustaitis -- kai kada patys leidimais apsirūpindavo, kai kada aš jiems tuos popierius prancūzų komentatorių išprašydavau, bet atsitikdavo ir taip, kad leidimų iš savo zonos išvažiuoti negaudavom. Būklė pasidarydavo ypačiai keblė, nes eilė liet. stovyklų Amerikos zonoj literatūros vakarai būdavo sutarti ir datos paskirtos.

Tokiais atvejais įsidrąšinom rizikuoti -- keliaudavom skoliniais ar jau negaliojančiais leidimais. Žinoma, skoliniam leidime neatitiko ne tik keleivio vardas ir pavardė, bet ūgis plaukų ir akių spalvos, neatitiko ir kokie nors ypatingai asmens ženklai. Kai su tokiais dokumentais slinkdavom per sieną -- aišku, būdavo ir nervų įtampos ir nesmagaus nerimo.

Viena tokia kelionė iki šiol tebėra atmintis. Mūsų traukiny, pajudėjęs iš Reutlingeno, artėjo prie Nuertingeno, kur visuomet leidimus tikrindavo amerikiečiai MP. Bandėm juokauti ir pinti planus, kaip reikės išsipašioti, jeigu pakliūsim kalėjimam, nes, regis, tą sykį tik mano vieno leidimas buvo tikras. "Suklastoto popieriaus" savininkas Pulgis Andriušis ramiai sėdėjo prie lango, tarytum kelionė būtų buvusi iš Kauno į Garliavą. Nei jis jaudinosi (bent iš lauko to nebuvo galima matyti), nei jis ką nors planavo, gal tik mūsų vieną ar kitą kalėjiminio pragaro baisybėm baugino.

Traukiny Nuertingene stabtelėjo, netrukus į jį išėjo Amerikos karo žandariai, paprastai daillūs ir išblizginti vyrai. Kai jie atidarė mūsų kupės duris ir paprašė parodyti leidimus, mes dar nespėjom rankų į kišenes įbrukti, kai staiga Pulgis Andriušis pakilo iš savo vietos, prisiartinio prie jų, iškilmingai nusilenkė ir gera anglų kalbos tartim tarė:

You are MP,
We are DP --
That's it!

Kariai viens į kitą žvilgtelėjo, pradėjo garsiai juoktis kažkuris pliaukštelėjo Pulgiui per petį, užrenkė mūsų ruomo duris ir daugiau nebesapirėdė.

Rašytojas Pulgis Andriušis (dešinėje) ir Dirvos bendradarbis V. Radzevičius Adelaidėje, Australijoje. P. Petručio nuotrauka

Šitaip netikėtai mandriai Andriušis išgelbėjo savo draugus nuo nemalonaus sąlyčio su valdžios pareigūnais.

Įvairiose lietuvių tremtinių stovyklose pažįstamų visi mes nestokojom, bet nė vienas tas žmogiško gyvenimo palaima negalėjom prilygti Pulgiui Andriušui. Vos tik, būdavo, įžengi į kurį nors tautiečių kiemą, žinrėk, tai iš vieno ar kito kampo, tai iš kurio nors lango ar tarpduriu jau sklinda balsai: "Pulgi! Pulgi! Pulgi!" Na, ir bėga keletas vyrų Pulgiui tiesiai į glėbius.

Gana gerai pažindamas savo tautiečių vaikingumą, ypačiai tų sprausminių, kurie pasitikdavo Pulgį, pradėjioj aš nusigąsdavau ir, taktą praradęs, imdavau draugą mokyti susilaikymo ar panašių dorybių. Tačiau labai greitai paaiškėjo, kad tie mano baimės prieuoliai buvo visai nereikalingi -- Pulgis Andriušis subėgusiems bičiuliams, lyg kokį pamokslą, čia pat išdroždavo:

-- Draugai, bičiulystė ir toks mielas susitikimas yra dideli dalykai! Tačiau žinokit, kad turiu literatūros vakarą ir dėl to degties nevalgysiu nė lašo. Po literatūros vakaro, jeigu ir tada jūsų širdys bus tokios jautrios, tegu įvyksta tai, kas yra iš anksto nuspręsta ir neišvengiama.

Teisybė, ir nebuvo nė vieno įvykio, kad Pulgis išeitų scenon dirbtinio linksmumo stumdomas. Pasirodymą lit. vaka-

ruose jis laikė atnašavimu ir didžiai rimta pareiga. Nors gana dažnai iki lit. vakaro būdavo ištis naktis ir diena laiko, nors jo pažįstami rodydavo jam lyg Saharos sausros išdžiovinatas gerkles, nors gal ir jam pačiam raselė gėrimo nebūtų pakenkusi -- Pulgis savo įsipareigojimo laikydavosi atkakliai ir nesulaužomai. Tas Andriušio bruožas ir vėl yra kažkas nepaprastai savaranku, patrauklu ir net didingas.

Vaišės po literatūros vakarų paprastai būdavo kelių aukštų. Visų pirma -- tai tie oficialūs skobniai su oficialiom sveikininimų ir pagyrimų kalbom. O po to "veselija" kur nors intymesnių ir geriau pažįstamų bičiulių būry, rinktinių moterų ir rinktinių vyrų tarpe. Čia atsipalaiduodavo mūsų sąnariai, atsiverdavo širdys ir suliepsnodavo visi talentai, kokių tik mes beturėjom. Pvz., su Ant. Gustaičiu mudu sudarydavom duetą ir su visais išsairtais dainuodavom jo populiarią dainą:

Pliaže liūdnokai švilpia vėjas,
[tužus] purtosi banga, --
Aš, tuščią krepšį užsidėjęs,
Tariu sudiuvu, Palanga!

Anot Petro Vaičiūno, "geri buvo laikai..."

Neduok, Dieve, jeigu tokio intymų draugų sueigoj įsimaišytų asmuo, kuris Pulgiui Andriušui atrodytų esąs ne to paties raibumo paukštis. Pradžioj, ir beveik be atbangos, tokį jis pradėdavo kapoti savo satyrinių žodžių kapliu. Jei "išrinktasis" nesuspirdavo ir nedingdavo, Pulgis nusimaudavo vieną savo batą, kuris paprastai būdavo lengvas, tulinio modelio, ir, iš užpakalio prisėlėjęs, lengvai kaukštelėdavo jam per pakaušį, pats po to smagiai nusikvatodamas, lyg dėl to, kad bausmę pasisekė įvykdyti...

Tokių nuotykių su Pulgiu turėjom ne vieną. Dažniausiai incidentas baigdavos linksmai, nes Pulgis niekad to nedarė pikta, tai būdavo toks jo pokštas, bet pasitaikė vienas kitas, kuris, rodėsi, čia pat skutuosin sudraskys mūsų draugą. Žmogaus galva vis dėlto yra rimtas padargas, tai gal ir pateisinama yra tokia karšta individo reakcija, kada į tą padargą atitrenkia tegu ir lengvo batuko kulnis. Tačiau Pulgis Andriušis organiškai nepakenčia veidmainiavimo, vadinasi, jeigu jis nepajėgė ko nors pamilti, tai tą, vieno ar kito susitikimo progą, neišvengiamai turi ištikti čia apskelbta nelaimė...

Alman, bet gi aš jau keliolika metų Pulgio Andriušio nesutikau jokioj žmonių spūsty! Per tą laiką mes geroką gabalą nuburiavom vadinamojo "rimto amžiaus" pusėn, galimas dalykas, kad Pulgis pasikeitė ir jau nebevykdo savo teisingumo.

Pulgis Andriušis, kaip ir Antanas Gustaitis, tuo tarpu, kaip man rodosi, yra nepakeičiamas savo žodžio sakytojas. Nors jo balsas nėra toks skardus ir galingas, kaip poeto Ber. Bradžionio, pasakyčiau, yra viduti-

(Nukelta į 6 psl.)

ST. CLAIR SAVINGS

4 1/4 %

All savings deposited through

OCTOBER 17th

earn

from

OCTOBER 1st

(CURRENT RATE)

SAVINGS CERTIFICATES AVAILABLE

Main Office: 813 EAST 185th STREET • 26000 LAKE SHORE BLVD.
6235 ST. CLAIR AVENUE • 25000 EUCLID AVENUE
6135 WILSON MILLS ROAD

NOW 5 LOCATIONS

Pulgis Andriušis...

(Atkelta iš 5 psl.)

nio skardumo baritonas, bet jis moka tuo balsu operuoti, savo raštus skaito su aktoriškos interpretacijos raiškumu ir vidine šiluma, gerai intonodamas ir reikšmingus epizodus išmesdamas "piepūtinio nuotykiu", kuris mum visiems (Brazilijoniui, Gustaičiui ir man) būdavo tikra paguoda...

Laukdamas savo eilės žengti scenon, Pulgis Andriušis kažkodėl visada murmėdavo rusų kalba: "Vchodyt rižy, vchodyt rižy" (atsait, įeina juokdarys, įeina juokdarys)... nors jo veide tuo metu ryškėjo susikaupimas ir aristokratinė rimtis. Ant, Gustaitis nevengia su savo klausytojais pasidalinti šypsenom, o Pulgis pats nesišypso ir piktnasi, kai kiti jį juoku pasitinka. Ką būtų beskaitęs -- humoristiką ar lyrinę apysaką išėjęs iš scenos, beveik visuomet jis kreipdavosi į mane ir sakydavo:

-- Santvarai, ko jie juokiasi, na, ko jie juokiasi, aš juk taip rimtai kalbėjau!

Tiesa, ne kartą teko girdėti klausimą: kodėl klausytojai juokiasi net ir tada, kai Pulgis Andriušis rečituoja savo dailiąją prozą, narpioja tokį dailų ir spalvingą audinį? Iš tikro, kai pats skaitai jo feljetonus ar humoreskas, tai ir tasyk visų pirma krinta akysna peltakėliais audžiamo kūrinio vaizdas, šmaikštus, išdailintas saknys, puiki ir turtinga kalba, o karikatūros -- humoro ir satyros -- menas lyg ir pradingsta. Teko girdėti, kai tie juoko pradai dingę ir tuo atveju, kada Pulgis Andriušio satyrinį kūrinį bandė interpretuoti prityręs aktorius. O tačiau kai scenon išeina pats to rašto autorius, visuomet labai rimtas ir be šypsnio, klausytojų gretose juokas pradeda visoj erdvėj sproginėti. Berods, tokia įtaigi ir nepakartojama juoko tiesa yra pats Pulgis Andriušis.

Kai miniu tas mūsų "valkavimų" dienas, seno draugo paveikslas iškyla visu ryškumu: tvarkingas, kaip to laiko sąlygos leido, švariai ir skoningai apsirengęs, net ir po užmo naktelės sugebąs savo pavaldą atstatyti ir įprasta rimtim aprengti. Negaliu pamiršti ypačiai štai ko: Pulgis Andriušis skrupulingai dėjo makšnelėn kiekvieną anaipol ne taip lengvai uždirbamą markę, pagundų nestokojančiose pakelėse niekur tom markėm nesisivaidė, rūpestingai savo kuprinėn dėjo kiekvieną pelnytą skardinėlę, kad tik namuosna būtų kas pargabenti. Kas turėjom moteris ir vaikus, ilgesnį laiką vargstančius neprikelčiuose, gal nesunkiai pajausim šį vyro ir tėvo rūpestingumą. Kai

dabar, gyvendamas jau "savo" viloj, prisimenu tokį Pulgį Andriušį, net gaudulys mane ima smaugti...

Pulgis Andriušis galėtų man netikėti ir net supykti, jeigu aš pradėčiau įrodinėti, kad jis yra tokia skaisči ir nesutepta būtybė, kaip kuri nors jo apdainuota paežerės lėlija. Ne, jis mėgsta žmogaus silpnybėse paklaiddioti (sergėk, Dieve, tik ne svetimotieriauti), mėgsta gerų draugų būry daugiau "degtinės pavalgyti" (ko ir mes, silpni žmonės, neatsisakom), savo puikią moterį užrūstinti, kuri tik juo ir šeima tesirūpina, savo dienas ir darbus, savo rūpesčius ir širdį tik šeimai atiduodama.

Va, už tokius "persivalgymus" Pulgis kai kada būna ir sunkiai baudžiamas. Vieną sykį jis pasakojo mano žmonai, kad jo moteris, kai supykstanti, taigalinti porą savičių tylėti. Girdi, viskas tau bus rūpestingai padėta -- švarūs baltiniai, sutvarkyti drabužiai, pusryčiai, pietūs ir vakarienės, tik prie viso to liuksuso -- nei žodelio! Ir Pulgis pasipasakojimą maždaug taip baigė:

-- Šimtą kartų man būtų geriau, kad tokiom nelemtom progom žmona mano galvon lėkštę ar puodynę sudažytų, tik kad netylėtų, tik kad nors viesulu prabiltų!

Atseit, p. Andriušienė puikiai pažįsta savo vyrą ir žino, kaip reikia jį bausti...

Suprantama, ši Pulgio atvirybė negali mesti jokio tamsėlesnio šešėlio ant Andriušio šeimos. Nėra namų be dūmų, bet, kiek aš Andriušius pažįstu, ten yra bendra kalba, bendri siekiai ir troškimai, gal net retokai pasitaikanti šeiminė darna.

Pulgis Andriušis mėgsta pats apie save sudaryti opiniją. Deja, tas jo darbas ne visuomet būna tiesa, gana dažnu atveju -- tai šaržas, karikatūra ir net šmeižtas. Atleisk man, Pulgi (o taip pat ir Antanui, kuris parodė man Tavo laišką), kad aš lendu ir į tokius Tavo "vidaus reikalus". Kai Ant, Gustaitis pasiuntė Pulgiui Andriušii porą dešimčių dolerių tariamo honoraro už įvadą į rinkinį Anapus teisybės, tai Pulgis, draugo tau runą pagerbdamas ir jo pirmo poezijos rinkinio pasirodymą sveikindamas, pasirinko pečiū ilgiausią Adelaidės gatvę, ėjo iš baro į barą ir vis išlenkė taurėlę Gustaičio sveikaton, kol atsiųsto honoraro kišenėj nebeliko...

Kuo ta Pulgio kelionė pasi- baigė, aš neturiu patikimų žinių. Tačiau Pulgis pats ją laiškė aprašė, tai, vadinasi, geri- mai Australijoje turi būti labai

brangūs, jeigu sveikintojo "našta" nepasidarė per sunki ir jis pajėgė tą kelionę taip šviesiai atsiminti...

Bet ar ši "istorija" jau šimto nuošimčių teisybė? Aš gerai pažįstu ir kitą Andriušio būdo pusę -- pinigą, patekusį į jo rankas, jis moka stipriai užgnaužti, parnešti namo ir žmonai atiduoti. Neįtikima, kad ir Gustaičio pasiųstą honorarą jis galėjo vėjavaikiškiu mostu "išpūstyti". Išgėrė porą - trejetą taurėlių, o padarė ilgos gatvės smuklių lankymo nuotyki draugui palinksinti...

Pulgis Andriušis nevengia tokių istorijų pinti laiškais ir gyvu žodžiu. Ir jis yra taip sumistifikavęs ir aptemdęs savo veidą, jog lengvatikiai jo kito- ldo ir nebepajėgia atpažinti: juo- kinga būtybė, beveik nieko neveikianti, mėgstanti nugerti ir palėbauti, tai jį Pulgis Andriušis!... Koks didis džiaugsmas, jog ta kariatūra, didžiausia dalimi, yra paties Pulgio sukurtas autoportretas! Jo gausūs ir geri literatūriniai darbai yra to sukarikatūrinto paveikslu priežingybė: sąžiningas, kūrybingas ir tauriai doras žmogus yra Pulgis Andriušis!...

Kiek prisimenu, aš buvau, berods, aštuonias eilutes Pulgiui supusmavęs. Turėjau intenciją šia proga tą "veikalą" paskelbti, bet visus popierius apžvelgiau iš visų pusių -- niekur jų neradau. Atsirai, kai bus nereikalingi! Taip žaidžia žmogum daiktai, kai jais apsiakrauni iki svirno palubių...

Tad ir vėl atsiremiu į kupetą Pulgio Andriušio knygų, min- tim peršoku tas gyvenimo prarajas, kurias jam jau pasise- kė aplenkti. Ir gyva širdim jau- čiu: rašytojui būtina sava žemė po kojom, sava tauta, gy- venanti ir žengianti į ateitį drau- ge su juo, bet rašytojas -- tikras kūrėjas regi savo kraštą, jau- čia jo žmonių tvaksintį pulsą ir gyvendamas ne savo tėvynėj, o kaip dainoj dainuojama, -- toli už jūrų marių...

Tokioj nelemty jau trečią de- šimtį metų plakasi ir Pulgis Andriušis, ne retais protarpiais sa- vo tautiečius apdovanodamas vis nauju savo kūrybiniu darbu. Pa- imu rankosna jo humoristinį ro- maną Tipelį ir skaitau:

"Laisvės Alėjos tarpvartė- se šaudė speigas, danguje at- viromis žaizdomis varvėjo žvaigždės, vežikų vietoje ant ožių pūposjo seniai besmege- niai, iš burnų leisdami kamuolius garo, arklių pabarzdžio- se žvaigėjo ledo žvakės, pava- žos skaudžiai piovėsi į šerkš- no plutą, o liepatėse pulkios ro- žės gražiai žydi, tik dabar -- baltos, baltos".

Iš tikro rašytojas Pulgis Andriušis, ta didžiai savaranki ir savaiminga asmenybė, yra sun- kiai bepasveriamas Dangaus do- vana draugams, taipaiplinkai, ku- rioje jis gyvena, ir, savaime su- prantama, visiem laikam sava- jai tautai.

"KONTRŽVALGYBA LIETUVOJE"

mirusio gen. konsulo Jono Budrio atsiminimų knyga jau galite įsigyti ar užsisakyti Dirvoje. Kaina 2 dol. Su persiuntimu -- 2.25 dol.

Dirvoje taip pat galite užsisakyti ar įsigyti Wil- liam R. Schmalstieg ir An- tano Klimo angliškai pa- ruoštą leidinį "Lithuanian Reader for Self- Instruc- tion". Kaina 1 dol.

Tautinė savigarpa privalo būti išlaikyta

(Atkelta iš 3 psl.)

tų būti visų užsienio lietu- vių paminėta vieningai ir iškilmingai. Kiekviename laisvojo pasaulio krašte, kur gyvenama lietuvių, pa- grindiniame minėjime tu- rėtų dalyvauti visos mūsų s v a r b i o s i o s organizacijos, sutartinai nustačiusios pro- gramą. Svarbiausios reikš- mės turės, žinoma, sukak- ties minėjimas Jungtinėse Amerikos Valstybėse, kur gyvena daugiausia lietuvių, veikia mūsų didžiųjų poli- tinių ir visuomenės organi- zacijų centrai ir yra pa- lankiausia Lietuvos laisvės bylai atmosfera.

Sukakties minėjimo pa- ruošimui naudingos inici- tyvos yra ėmęsis Vyriaus- iasis Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, sušaukdamas konferenciją ar pasitarimą spalio mėn. 21-23 d.d. ir pa- siūles diplomatinės tarny- bos nariams dalyvauti. Šis pasiūlymas yra priimtas.

— Lietuvių visuomenė laisvajame pasaulyje yra susirūpinusi dėl mirties ma- žėjančiu Lietuvos diploma- tų skaičium. Ar retėjančias jų eiles užpildo naujos jė- gos ir, kaip į tai reaguoja draugingos mums valsty- bės?

— Lietuvos diplomatinės tarnybos papildymas nau- jais žmonėmis, o paprastai tariant, jos apsaugojimas nuo išmirimo yra sudėtin- gas klausimas. Jam išspres- ti reikia gauti jaunų tinka- mų žmonių, pinigų jiems išlaikyti ir svetimų vyriau- sybių sutikimą naujai pa- skirtiesiems priimti. Šito- kiomis aplinkybėmis sunku nustatyti kokį bendresnį planą ir tenka daryti pa- stangų kiekvienam atski- ram atsitikimui tvarkyti.

— Kaip Tamsta žiūrėte į šiuo metu taip jautrų išeiv- ių lietuviams bendradar- biavimo su kraštu klausimą?

— Tiksliai atsakydamas į šį klausimą, turiu pareikš- ti, jog užsieny esančių žmo- nių bendradarbiavimas su kuriuo okupuotu kraštu dažniausiai yra labai sun- kus, o su sovietų okupuota- ja Lietuva, praktiškai imant, negalimas. Juk so- vietai valdo kiekvieną vie- šojo gyvenimo sritį ir kon- troliuoja kiekvieno žmo- gaus elgseną. Tokiu būdu be- lieka svarstyti atskirų žmo- nių savitarpio kontaktų klausimas.

Manau, kad atskiri žmo- nės, kurie nėra eksponuoti užsienio lietuvių politinėj ar visuomenės veikloj, gali lankyti savo gimines Lie- tuvoj ar šiaip važiuoti kaip turistai. Tačiau ir tokiose privačiose kelionėse ar su- sitikimuose užsieny reikia turėti omenį, kad kraštas yra prieš okupacijoje, ku- rios pašalinimas yra visų mūsų vyriausiasis siekis; kad

nuo okupacinės valdžios šantažų bei persekiojimų.

— Kaip Lietuvos atžvil- giu laikosi Italijos vyriausybė?

— Italijos atmosfera yra lietuviams palanki. Ją su- sudaro tiek valdžios įstaigų laikysena, tiek viešosios nuomonės pozicija. Šioje prietelingoje atmosferoje atsispindi ir italų tautai įgimtas humaniskumas, ir vyriausybės politika, veda- ma demokratinėje dvasioje ir laisvės bei teisingumo principais.

Šokių pamoka jaunimo stovykloje. Uosio Juodvalkio nuotrauka

PAPILDYMAS

Jūrų skautininkas P. Petraitis, iš Clevelando, ėjo LJS Jubiliejinėje sto- vykloje, "NARUČIO" ber- niukų pastovyklės virši- ninko pareigas, antrąją stovyklos savaitę, nuo 19 - 26 dienos. (Anksčiau pateikiant spaudai sto- vyklos vadovybės sąsta- tą, stovyklos pareigūno J.S. P. Petraičio pavardė buvo praleista.)

Skaityk ir platink
DIRVĄ

INDUSTRIAL ENGINEER MALE

Michigan State Industries. State prison of Southern Michigan, Jackson. All Michigan Civil Service benefits. Must possess bache- lor's degree in Industrial Engi- neering. Thorough knowledge of production methods, production machinery, production processes, cost reduction and plant engi- neering is necessary. Desirable qualifications include establishing incentives, cost control process routing, quality control. Famil- iarity with data processing and production design also employer. Salary open depending upon qua- lifications. Interested persons may contact Personnel Office: Michigan Department of Correc- tions, 237 Stevens T. Mason Bldg., Lansing, Mich. Phone 517- 373-0277. (101-105)

HELP WANTED MALE

CRANE OPERATOR FOR SCRAP IRON YARD Must be experienced and mechani- cally inclined. EXCELLENT SALARY. All benefits: vacations, hospitaliza- tion, bonus, etc. KLEIN METAL CO. 311 Oak St., Rochester, N. Y. Phone — 546-6213 (98-104)

STRIPPER TRAINING TRIMMER AND GENERAL TANNERY HELP

STEADY POSITION APPLY TO MR. CRONIN RICHARD TANNING CO. 9 WEBB ST., SALEM, MASS. 617 — 745-5440 (104-109)

CRANE OPERATOR FOR SCRAP IRON YARD Must be experienced and mechani- cally inclined. EXCELLENT SALARY. All benefits: vacations, hospitaliza- tion, bonus, etc. KLEIN METAL CO. 311 Oak St., Rochester, N. Y. Phone — 546-6213 (98-104)

M/F

SPINNERS OLD, established textile firm has steady work for woolen frame spin- ners on 2d and 3d shifts. 3 p.m.-11 p.m. and 11 p.m.-7 a.m. Pleasant work, conditions, many fringe ben- efits. AMES TEXTILE CORP., 47 Elm St., Norton, Mass. We are an equal opportunity employer. Call 617- 285-7711. (104-107)

JOURNEYMEN

ELECTRICIANS PIPEFITTERS MILLWRIGHTS

ALL GM EMPLOYEE BENEFITS PROGRAMS WILL ACCURE AS YOU ENJOY TOP EARNINGS WITH A WINNING TEAM. MAKE APPLICATION AT OUR EMPLOYMENT OFFICE 8 A.M.—4 P.M. MONDAY THROUGH FRIDAY.

FISHER BODY DIVISION

900 BALDWIN AVE. PONTIAC, MICHIGAN

AN EQUAL OPPORTUNITY EMPLOYER

(101-105)

PLANINGAS TAUPYMAS

- Pinių taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokame visas pašto persiuntimo išlaidas.
- Metinis dividendas 4 3/4% išmokamas du kart per metus už visas taupymo sąskaitas.

MOKA GERUS DIVIDENDUS. PRADEK TAUPYTI ŠIANDIEN!

PASKOLOS

perkant namus daromos ilgiamis termi- nams ir prieinamais nuosimčiais mėne- siniais išsimokėjimais.

DEL INFORMACIJŲ KREIPKITES

MUTUAL Federal SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

2212 WEST CERMAK ROAD • CHICAGO, ILL. 60608
OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4;
Thursday 9 to 8; Saturday 9 to 1; Wednesday closed.

JOHN J. KAZANAUSKAS, President

PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING

JAKUBS & SON

FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui
Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185th St.
KE 1-7770

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

BALFAS PRADEDA RINKLIAVĄ

BALFo Clevelando sk. metinis susirinkimas įvykęs š. m. rugsėjo 22 d. buvo negausus, bet savo paskirtį įvykdė.

Apie praėjusių metų valdybos atliktus darbus ir veiklą pranešimą padarė pirm. Ed. Steponavičius.

Susirinkusieji vienbalsiai pasisakė, kad negalima leisti Clevelando BALFo skyriui numirti kaip jau yra atsitikę kitose vietovėse.

Valdybos išd. V. Akelaitis padarė pranešimą apie turėtas pajamas ir išlaidas, kurių būta: pajamų \$3207.-27, išlaidų \$2865.19 (į šią išlaidų sumą įskaitoma ir pasiūsta BALFo centrui \$2600), skyriaus kasoje yra \$341.36.

Kontrolės komisija rado tvarkingą ir pateisinamą turėtų pajamų ir išlaidų apyskaitą.

Susirinkusiems buvo pranešta maloni staigmena, kad batų prekybininkas Br. Gražulis, per Clevelando skyrių BALFui yra paaukojęs 250 porų įvairaus dydžio batų, kurie įvertinti 500 dol. Tokį skaičių batų Br. Gražulis pažadėjo BALF įteikti ir šiais metais.

Susirinkimas buvusiai valdybai pareiškė padėką už atliktus darbus, o ypač gausiai parėmus BALFą. Susirinkimui pirmininkavo F. Eidimtas, sekretoriavo A. Puškorūtė.

Išrinkta nauja valdyba pareigomis pasiskirstė sekančiai: Ed. Steponavičius — pirmininkas, F. Eidimtas — pirm. pavaduotojas, J. Dunduras — vicepirm. spaudos ir informacijos reikalams, L. Keženis — vicepirm. vietinės šalpos ir socialiniams reikalams, A. Puškorūtė — sekretorė, V. Akelaitis — išdėininkas, A. Buknis — išdėininko padėjėjas, A. Gailiusis — narys.

Valdyba nutarė metinį lėšų telkimą BALFui vykdyti, kaip ir praėjusioje spalio mėnesyje. Parengiamieji darbai jau pradėti. (bi)

HELP WANTED MALE

HORIZONTAL BORING MILL and BULLARD OPERATORS

DAYS AND NIGHTS. 56 HOURS OR MORE PER WEEK. OFF-STREET PARKING. PAID HOLIDAYS. PAID HOSPITALIZATION.

PART-TIME WORK AVAILABLE

HAHN MFG. CO.

216 — 391-9300

Cleveland, Ohio

PLANT SUPT. UNDERSTANDS LITHUANIAN

(104-106)

SETH TAFT is on the ballot for Mayor-Nov. 7

Reserve your vote for the man who is best qualified!

When he wins... Cleveland wins

Taft For Mayor Committee, 215 Euclid Ave.
R. T. Bennett, Campaign Manager

HELP WANTED MALE

THE CLEVELAND PNEUMATIC Tool Co.

3784 E. 78 St.
Cleveland, Ohio
341-1700

A Subsidiary of PNEUMO-DYNAMICS Corp.

MACHINISTS TO WORK ON AERO SPACE MISSILE and Aircraft Components

KELLER-HYDROTEL

Contouring and profiling Machines

HORIZONTAL BORING MILLS

TURRET LATHES

GAP TURRET LATHES

ENGINE LATHES

MILLING MACHINES

RADIAL DRILLS

NUMERICAL CONTROLLED MACHINES

CAUSITE GERA VALANDINI ATLYGINIMA IR VISUS PRIEDUS.

Interviewing Hours

8:15 A.M. to 5 P.M.

OR CALL

341-1700

for an interview convenient for you.

CLEVELANDO PARENGIMŲ KALENDORIUS

SPALIO 14 D. LTM Čiurlionio ansamblio metinis koncertas - balius.

SPALIO 27 - 29 D. B. Vilku-taitytės-Gedvilienės dailės kūrinių paroda Čiurlionio Ansamblio namuose. Rengia Ateities klubas.

SPALIO 28 D. Tradicinis "Lithuanian Village" Inc. balius - koncertas.

SPALIO 29 D. Vysk. M. Valančiaus Lit. Mokyklos ruošiami pietūs Šv. Jurgio parapijos salėje.

LAPKRIČIO 4 D. Korpl. Neo-Lithuania metinis balius.

LAPKRIČIO 11 D. LVS Ramovė rengia Kariuomenės šventės Minėjimą

LAPKRIČIO 18 D. Ohio Liet. Gydytojų Draugijos metinis susirinkimas ir pobūvis Yankee Clippers salėje.

LAPKRIČIO 25 D. -- Lietuvių Diena, Naujos liet. par. salėje. Rengia LB Clevelando I ir II Apylinkės.

GRUODŽIO 3 D. Sekmadienį 12:00 val. nepaprasta SLA 14 Kuopos narių sueiga.

• Apdraudos reikalais geriausius patarnavimus galite kreiptis į Z. Obelenį tel. 531-2211.

• Prieš atnaujinami savo namų ar automobilių draudimus, palyginkite savo mokestį paskambindami V. Giedraičiui tel. 944-6835.

CONSTRUCTION LABORERS

& CONSTRUCTION MACHINE OPERATORS

Immediate employment.

See Bob Hicks from 8 A.M. to 5 P.M.

at Hitchin's Post 11.

Graniteville Road. CHELMSFORD, or

R. M. HICKS, INC.

124 Main St., Westford, Mass.

617 — 692-8811

(104-108)

FILATELIJOS KAMPĖLIS

(15)

Antanas Bernotas

JAV naujoje nuolatinių p. ženklų serijoje išleido 3 centų ženklą su istoriko Francis Parkmano atvaizdu.

Francis Parkman (1823-1893), vienas didžiausių Amerikos istorikų, gimė Bostone. Baigė Harvardo universitetą 1844 m., po to du metus studijavo teisę ir vėliau net 7 kartus lankėsi Europoje. Buvo pasinėšęs išstudijuoti prancūzų dominavimo šiaurės Amerikoje laikotarpį ir šioje srityje laikomas autoritetu. Pats asmeniškai perkelevo nuo Missouri per Uolotuosius kalnus iki Oregono, pagrindinai susipažino su Montanos indėnų gyvenimu, smulkiai išstudijavo aplankydamas kiekvieną vietovę, liečiamą jo istorijoje, bei rinko medžiagą Europoje savo veikalų papildymui. Nuo 1849 m. išleido keletą savo veikalų ir parašė daug

GRUODŽIO 17 D. Vysk. M. Valančiaus Lit. Mokyklos Eg-lutė Lietuvių Salėje.

GRUODŽIO 31 D. Naujųjų Metų sutikimą Šv. Jurgio parapijos salėje ruošia L. F. Bičiuliai.

1968

SAUSIO 21 D. Vysk. M. Valančiaus Lit. Mokyklos ruošiami pietūs Šv. Jurgio parapijos salėje.

SAUSIO 27, ir 28 D. Vaidilos teatro pastatymas A. Rūko "Keturi Keliaininkai".

VASARIO 3 D. Ateitininkų balius Šv. Jurgio parapijos salėje.

VASARIO 18 D. Lietuvos Valstybės Atstatymo 50 Metų Sukakties Minėjimas. Rengia ALT Clevelando skyrius.

VASARIO 24 D. Lietuviams Budžiams Remti Valdybos tradicinis vakaras Šv. Jurgio parapijos salėje.

KOVO 10 D. Kaziuko Mugė. BALANDŽIO 20 D. Vysk. M. Valančiaus Lit. Mokyklos metinis balius.

GEGUŽES 25 D. Vysk. M. Valančiaus Lit. Mokyklos mokslo metų pabaiga ir Aukuro ansamblio koncertas.

GEGUŽES 30 - BIRŽELIO 1 D. Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos suvažiavimas ir balius Cleveland-Sheraton viešbutyje.

gybę straipsnių ir studijų žurnaluose ir kituose leidiniuose. Begyvendamas sunkiose sąlygose su indėnais, beveik apako.

ANGLIJA išleido 3 pašto ženklus su savo žymių dailininkų paveikslais: Lawrence, Stubbs ir Lowry. Čia dedame 9 penų pašto ženklą su Stubbs paveikslu "Arkliai ganykloje". Pašto ženklas spalvotas.

George Stubbs (1724-1806) gimė Liverpoolyje. Buvo dailininko H. Winstanley mokinys ir ypatingai mėgo piešti arklius. 1766 m. jis netgi išleido atskirą raizinių veikalą "The anatomy of the horse". Arklius daugiausia piešė gražios gamtos aplinkumoje.

KANADA š. m. rugsėjo 15 d. išleido 5 centų pašto ženklą, kuriuo pagerbiamas buvęs Kanados general-gubernatorius Georges P. Vanier. Piešinys -- generolo atvaizdas, darytas pagal Ottawos fotografo Yusuf Karsh nuotrauką. Ženklas spausdintas juoda-rusva spalvomis.

Generolas Georges Philias Vanier gimė 1888 m. balandžio 23 d. Montrealyje ir buvo prancūzų kilmės. II Pasaulinio karo metu vadovavo Kanados karinėms jėgoms Normandijos kampanijoje. Kanados general-gubernatorium (arba vice-karaliu) buvo paskirtas 1959 m. rugsėjo 15 d. Mirė eidamas pareigas 1967 m. kovo 5 d. ištikus galvui jo rezidencijoje.

Be to, Kanada dar yra išleidusi naujos nuolatinės pašto ženklų serijos 1, 4 ir 5 centų p. ženklus knygtėse (po 5 vienetų), 4 ir 5 centų ženklus mažuose lapiukuose po 25 ir 20 vienetų celofano vokuose (5 c. ir su fosforo juostelėmis), 3, 4 ir 5 c. ženklus juostose, nuo 1 iki 5 centų ženklus (ir 3 c. iš juostų), perspausdintus trim porom brūkšnių (precancelled), 7 primokamų pašto ženklų naują seriją -- visi to paties piešinio nuo 1 iki 10 centų (postage due), seriją naujų postal-scriptų, naujų piešinio 3 ir 4 centų atvir-laiškus ir 3, 4 ir 5 centų vokus dviejų dydžių.

PRANCŪZIJA išleido 30 plus 10 centimų pašto ženklą žymiam

KAS NAUJA PAS

A. NAKA?

Antanas Nakas, tas kele-riopas talentas, prieš treje-tą savaitę grįžo į namus ir, turėdamas arti pusim-čio besimokančių jaunuolių, pradėjo naujus mokslo me-tus savo fortepijono studi-joje.

Vasara Antanas praleido Beverly Shores, Ind. vasar-vietėje. Ten jis, tarytum, buvo visai užmiršęs muziką ir pianiną, o tebuvo pasinė-ręs vien dailininko tapytojo kūrybos baruose. Jojo va-saros piūtis pasigėrėtina. Jis grįžo namo, vežinas ke-liolika naujų paveikslų. Naujų stiliumi, naujų te-mos išsakymų.

Antaną jau ne nuo šian-dien vilioja muzikos garsų ir tapybos spalvų giminin-gumas. Tą išgyvenimą jis puoselėja savo tapybos dar-buose. Be to, pastaruoju metu Antanas yra įnykęs į mūsų tautosakos lobius. Jis beesas išnagrinėjęs Joninių nakties pasakų baisybes, Baltaragio malūną, Jūrą ir Kastytį, Čičinską ir kt. Tose legendose, pasakose, baladėse jis randas daug gražių vaizdų, kuriuos žais-mingomis spalvomis ir per-kelias ant drobės.

Klausiamas, kaip jis pats vertina praėjusios vasaros kūrybą, Antanas, šypsoda-masis atsako, esą neblogai viskas susiklostė, ir pailsė-jęs, ir šį tą sukūręs, ir, pa-galiau, ten pat, Beverly Shores, jau kelis paveikslus pardavęs! Didžiausias jo klientas buvęs chigagietis pramonininkas E. V. Mer-kle. Jis nugirdęs apie mu-ziko-dailininko tapybą, ap-lankęs Antaną studijoje ir išgijęs 5 paveikslus, jų tarpe du mūsų tautosakos temomis. Norėdamas būti geresniu paveikslų aiškin-toju Mr. Merkle esąs pasi-ėmęs su savimi ir balades, pagal kurių turinį paveiks-lai sukurti...

Į antrąjį klausimą, ar numatoma pastarojo meto kūrybos paroda, Antanas atsakė, kad tai esąs jo "die-notvarkėje", bet tuo tarpu tiksliau dar nieko neturima.

Beje, Antanas Nakas su dideliu dėkingumu pasako-jo, kaip jis esąs patenkint-as, tiesiog laimingas, savo susitikimu ir pažintimi su

(Nukelta į 8 psl.)

prancūzų rašytojui Emile Zolai pagerbti.

Emile Zola (1840-1902), italo emigranto ir prancūzės motinos sūnus, gimė Paryžiuje. Jaunys-tėje dirbo dokuose, vėliau vieno-je leidykloje, paskui atsidavė li-teratūrai ir žurnalistikai. Zola laikomas eksperimentinio roma-no iniciatorium ir prancūziško-sios natūralizmo mokyklos va-du, nors daugelyje savo veikalų buvo palinkęs į romantizmą. Be daugelio paskirų straipsnių ir mažesnių veikalų, jis rašė dar ir eilėraščius bei perdirbinėjo savo veikalus į dramas. Be ke-lių ankstesnių romanų, 1871 m. Zola ėmė rašyti 20 romanų dy-džio vienos šeimos epopėją (Les Rougen-Macpart), kurią baigė 1893 m. Po jos parašė dar du mažesnius romanų ciklus. Lie-tuvių kalba pasirodė šie Zolos veikalai: Rymas, Darbas, Są-myšis, Kraujo dėmė, Magdale-na Ferat, Žerminalis, Pinigai ir keletas mažesnių dalykų.

Clevelando tautinių šokių grupė "Grandinėle", vadovaujama L. Sagio, užpraėtą šeštadienį išpildė meninę programą naujųjų JAV piliečių baliuje Statler Hilton viešbutyje. V. Plidžinskio nuotrauka

Naturally

SUPERIOR SAVINGS

SINCE 1900

13515 EUCLID AVE.
6712 SUPERIOR AVE.
CLEVELAND

HOME and
REMODELING
LOANS
....
INSURED SAVINGS

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

IŠKILIOS VESTUVĖS CHICAGOJE

Rugsėjo 16 d. Šv. M. M. parapijos bažnyčioje kun. J. Kuzinskas palaimino moterystę Algimanto Varno ir Danguolės Teresės Janušaitės, jaunų veiklių lietuvių. Iškilmių metu giedojo J. Vaznelis. Jaunasis yra baigęs par. Brigh-ton Parko lietuvių mokyklą, vėliau St. Rita HS ir 1964 gavo kuno kultūros ir ekonomijos mokslo bakalaureatą Murray State University. Dirba, kaip parko viršininkas. Algimantas -- iškilus sportininkas -- krepšininkas. Dalyvavęs eilėje lietuvių rinktinės žaidynių su kitų tautų rinktinėmis. Taip pat žaidęs mūsų rinktinės išvykose į Pietų Amerikos valstybes ir Kanadą, o Australijos viešnagėje buvo mūsų rinktinės kapitonas ir vienu geriausių žaidėjų. Jaunoji -- baigusi Marijos aukšt. mokyklą ir tais pat metais Chicago aukšt. lituanistinę mokyklą. Šiais metais baigianti De Paul universitetą, Chicagoje. Iš mažens aktyvi skautė. Dviejų abiturų gavimo progą 1964 m. tėveliai leido jai nuvykti į Lietuvą, kur ji akivaizdžiai susipažino ne tik su tėvelių giminėmis, bet turėdama didelį išvalgumą susidarė itin realų vaizdą apie gyvenimą okupuotoje tėvynėje. Šiais metais buvo koordinuotas okupuotą Lietuvą vykti ir Algimantas, bet jis kvietimo nepriėmė.

Vestuvių palydą sudarė: J. Jankauskienė - V. Bajoras, G. Pagirytė - Z. Jankauskas, B. Putriūtė - M. Karsas, R. Valaitytė - A. Žvinakis, J. Varnaitė - J. Valaitis, I. Gudaitytė - A. Galinaitis, T. Biderytė - A. Bartkus, K. Evans ir T. Alekna.

Vestuvinė puota buvo Inn Motion erdvojo salėje.

Danguolė Janušaitytė ir Algimantas Varnas Chicagoje sukūrė lietuvišką šeimą. A. Plenio nuotrauka

PADĖKA

Mūsų brangiai mamytei mirus, visiems draugams ir pažįstamiems, pareiškusiems užuojautą žodžiu ir raštu, reiškiamo gilią padėką.

Jadvyga Čapkevičienė,
Vacys Petkus

Tardamas trumpą sveikinimo žodį svečiams ir perduodamas linkėjimus tėvų vardu jaunesiems. Puotą pradėjo jaun. tėvelis Jurgis Jaunušaitis. Programai vestipakvies-tas visuomenininkas ir liet. veiklos rėmėjas dr. L. Kriaučeliūnas. Jautuosius žodžiu sveikino, pindami jiems geriausių linkėjimų vainiką: Lietuvos Gen. Konsulas dr. P. Daužvardis, JAV Liet. sporto sąj. vardu -- P. Petrutis, "Neries" sporto klubo vardu -- J. Valaitis, prof. Ad. Varnas, įteikdamas atminai gražų paveikslą: "Prie Aušros vartų", Parkų distr. viršininkas Al. Kumskis. Taip pat perskaitytos jaunųjų gautosios sveikinimų telegramos bei laiškeliai iš kitur: (iš ok. Lietuvos) Senelių Meškėnų, ir dėdžių, tetų: Šiaudinių, Janušauskų, Adomavičių, Čepaičių, Malinauskų, J.M. Meškėnų, Švogžlių, Masiliūnų, Dailidonių, Merfil-dų Gudonytės ir jos Mammos ir daug daug kitų; jaunosios krikštėnė Veronika (ir Bronius) Mačiulaičiai ir V.F. Petrauskas prie linkėjimų įteikė ir gražias dovanas; taip pat sveikino: Gečiai ir Gečiauskai iš Philadelphia, Gliaudų ir Tamošiūnų šeimos iš Californijos, Merkeliai, Barauskai, Sabaliai, W. Yuškos, Kondrotai iš New Yorko ir kt.

Svečių buvo tiek, kiek galėjo talpinti nemaža puotos salė -- arti penkių šimtų. Daugumoje tai chiegiški ir apylinkės vietovių gyventojai, pažymėtina nemaža dalis jaunimo, jaunųjų bendramoksliai bei tų pačių organizacijų nariai, tačiau matėsi ir kitų vietovių "atstovai": Siliūnai iš Kolumbijos, Bimbai iš Californijos, Dargiai iš Wisconsin, Ulėnai ir Sta-

JAV LB Tarybos suvažiavimo prezidentas. Prie stalo iš kairės: vicepirmininkai T. Blinstrubas ir dr. A. Razma, pirmininkas dr. Matulionis ir sekretorė J. Galušytė. E. Tamošaičio nuotrauka

dalninkai iš New Yorko, Bereišos iš St. Louis ir daug kt. Svečių nuotaika buvo gražiausia. Skambėjo dainos, mezgėsi pažintys ir vyko pokalbiai iki vėlumų. Šeiminių -- abiejų jaunųjų tėvų vaišinimas ir globojimas buvo malonus ir pasigėrėtinas. Dar kartą visų dalyvių ir sveikintojų vardu Danguolei ir Algimantui -- laimingų ir ilgiausių metų!

(mv)

• Anglijos Lietuvių Klubo metinė vakarienė įvyks spalio 14 d., 7:30 val. Pakšto salėje. Staliukus patartina iš anksto užsakyti pas Pr. Rumšą, 4359 So. Maplewood Ave. Tel.: VI 7-2149. Auka prie įėjimo \$4.50 dol. Pakvietimai nebus siuntinėjami. (101-104)

• Vytautas Yasus, Fondo teisinis patarėjas, įstojo į Lietuvių Fondo narių eilę įnešdamas 100 dol. Pažymėtina, kad V. Yasus yra Amerikoje gimęs ir augęs susipratęs lietuvis.

L. F. adresas: 6643 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629. (Sk.)

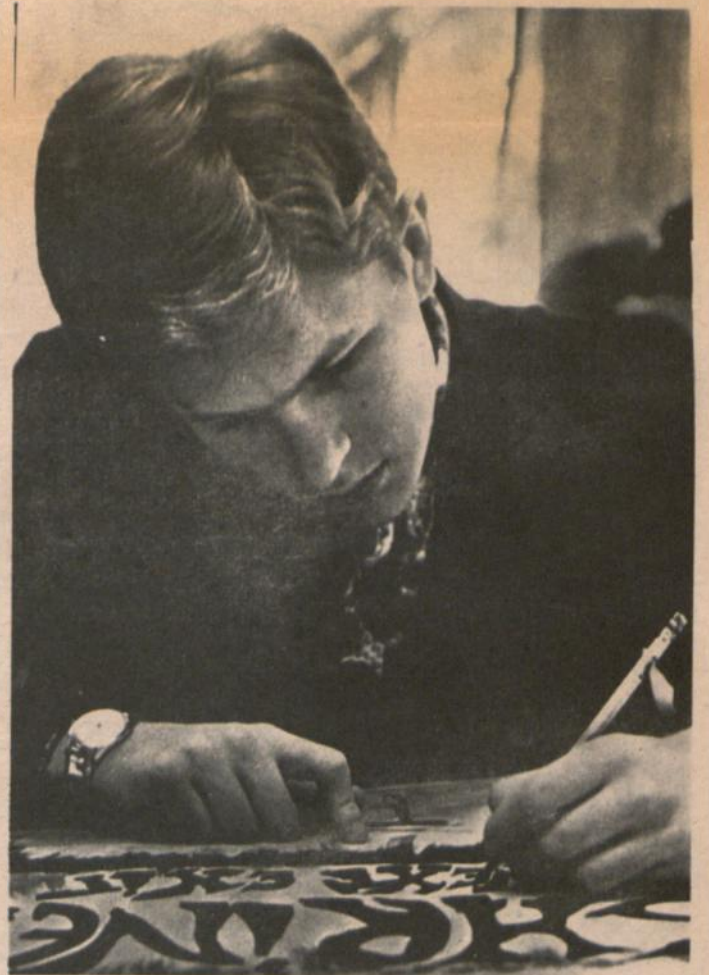
A. NAKAS...

(Atkelta iš 7 psl.)

Jonu ir Terese Mildažiais. Esą jis gerą savaitę visoje vasarvietėje ieškojęs išsinuomoti tapybos darbui pastogę, garažą ar jau patalpą. Nesėkmingai. Kol vieną vėly birželio vakarą jis kreipėsi į Mildažius. Jie jam tuojau pat atsakė, kad garažo ar ko nors panašaus jie neturi, bet gal leistis naudotis naujai statomaj rezidencijojej salionu! Ir tą patį vakarą jis gavęs raktus, bet kuriuo laiku tomis patalpomis naudotis. Ten, toje studijoje, ir gimė naujieji paveikslai. Pati naujoji Mildažių rezidencija statoma pagal ten, Beverly Shores, gyvenančio ir itin savito architekto E. Masiulio projektą ir neabejotinai įsiričius į pirmąsias statybas, savo originalumu bei stiliumi puošiančias šią lietuvių mėgiama ir gyvenamą vasarvietę.

M. Valiukėnas

NEPAMIRŠKIT
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

Susikaupimas...

Vyt. Maželio nuotrauka

**LIETUVIŠKOS KNYGOS,
PLOKŠTELĖS,
MEDŽIO DROŽINIAI,
AUDINIAI,
GINTARO KAROLIAI
IR KITI IŠDIRBINIAI.**

**Išvairios kitos importuotos
dovanos!**

Visa tai galite įsigyti DIRVOS
krautuvėje,

6907 Superior Ave.

Balzeko meno galerijoje Chicagoje iki spalio 7 d. yra išstatyti S. Lukošintės dailės kūrinių. Nuotraukoje S. Lukošintė rodo vieną savo paveikslą Bukauskienei ir Musteikiams.